

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
до проекту Закону України "Про внесення змін до Конституції України"

Текст чинної Конституції України	Текст законопроекту
	І. Внести зміни до Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст.141; 2005 р., № 2, ст.44), виклавши її в такій редакції:
КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ	"КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ
<p>Верховна Рада України від імені Українського народу - громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,</p>	<p>Український народ – громадяни України всіх національностей, виражаючи свою суверенну волю, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди і соборності України, усвідомлюючи себе невід’ємною частиною європейської спільноти, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, утвердження соціальної справедливості, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну соціальну правову державу, сповнений відповідальності перед Богом, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, приймає цю Конституцію – Основний Закон України.</p>

<p>приймає цю Конституцію - Основний Закон України.</p>	
<p style="text-align: center;">Розділ І ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ</p> <p>Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.</p> <p>Стаття 2. Суверенітет України поширюється на всю її територію. Україна є унітарною державою. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною.</p>	<p style="text-align: center;">Розділ І ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ</p> <p>Стаття 1 Україна – суверенна демократична соціальна правова держава. Україна є республікою.</p> <p>Стаття 2 Суверенітет України поширюється на всю її територію. Територія України в межах існуючого кордону є єдиною, цілісною і недоторканною. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах збалансованого соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням їх історичних, географічних, економічних, екологічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.</p> <p>Стаття 3 Україна є унітарною державою. Столицею України є місто Київ. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: громади – міста, містечка, села або об'єднання кількох населених пунктів,</p>

<p>Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.</p> <p>Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.</p> <p>Стаття 4. В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і припинення громадянства України визначаються законом.</p> <p>Стаття 5. Україна є республікою.</p> <p>Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і</p>	<p>райони, області, Автономна Республіка Крим, які є невід'ємними складовими частинами України.</p> <p>Міста з визначеною законом кількістю жителів можуть прирівнюватися за статусом до області або району.</p> <p>Статус адміністративно-територіальних одиниць, порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою визначаються законом.</p> <p>Стаття 4</p> <p>Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою цінністю.</p> <p>Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.</p> <p>Держава відповідає перед людиною за свою діяльність.</p> <p>Стаття 5</p> <p>В Україні визнається і діє принцип верховенства права.</p> <p>Стаття 6</p> <p>Український народ є єдиним джерелом влади в Україні. Народ здійснює владу безпосередньо і через</p>
---	---

через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Ніхто не може узурпувати державну владу.

Стаття 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Стаття 7. В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі

державні органи та органи місцевого самоврядування.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно Українському народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Ніхто не може узурпувати владу в державі.

Стаття 7

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову.

Межі повноважень органів законодавчої, виконавчої та судової влади встановлені Конституцією України.

Стаття 8.

В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

Місьцеве самоврядування здійснюється жителями громад як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Держава забезпечує додержання Конституції України та законів при здійсненні повноважень місцевого самоврядування.

Права місцевого самоврядування захищаються судом.

Стаття 9

Конституція України має найвищу юридичну силу.

Конституції України гарантується.

Стаття 9. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України.

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Норми Конституції України є нормами прямої дії.

Закони приймаються на основі Конституції України і мають відповідати їй, інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та законів і мають відповідати їм.

Стаття 10

Чинний міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана законом, є частиною законодавства України.

Якщо міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана законом, встановлює інші правила, ніж передбачені законом, застосовуються правила міжнародного договору.

Укладення міжнародного договору, який суперечить Конституції України, можливе після внесення відповідних змін до Конституції України.

Стаття 11

Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законом.

Державні органи та органи місцевого самоврядування, посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, відповідно до повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами.

Стаття 12

В Україні визнається і діє принцип єдиного

Стаття 11. Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

Стаття 12. Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

Стаття 13. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно

громадянства.

Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство.

Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.

Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами.

Стаття 13

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Стаття 14

Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин в Україні.

Історична та культурна спадщина охороняється

до закону.

Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Стаття 14. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону.

Стаття 15. Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України.

законом.

Держава дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України.

Стаття 15

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Право приватної власності на землю гарантується відповідно до закону.

Надра, які знаходяться в межах території України, природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України є державною власністю.

Правовий режим державної та комунальної власності на відповідні природні ресурси визначається законом.

Кожен має право користуватися природними ресурсами, що є об'єктами права державної та комунальної власності, у порядку, встановленому законом.

Стаття 16

Власність зобов'язує. Використання власності не повинно завдавати шкоди правам, свободам і гідності людини, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки.

Стаття 16. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 17. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах

Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Стаття 17

Держава сприяє утвердженню та розвитку громадянського суспільства.

Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної, ідеологічної та культурної багатоманітності.

Жодна ідеологія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Держава сприяє розвитку діалогу між соціальними партнерами.

Стаття 18

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією України.

Насильство не може бути засобом обстоювання політичних інтересів.

Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Діяльність політичних партій в Україні ґрунтується на вільній конкуренції, повазі до демократичних цінностей.

В Україні визнається право на опозиційну діяльність.

Стаття 19

Забезпечення екологічної безпеки і підтримання

України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України не допускається розташування іноземних військових баз.

Стаття 18. Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права.

Стаття 19. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 20. Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і

екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 20

Оборона України, захист її суверенітету, цілісності і недоторканності території держави покладаються на Збройні Сили України.

Збройні Сили України та інші створені відповідно до закону військові формування не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою захоплення влади і повалення конституційного ладу.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України не допускається розташування іноземних військових баз.

Стаття 21

Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного та взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства згідно із загально визнаними принципами і нормами міжнародного права.

Україна самостійно вирішує питання про вступ чи приєднання до міжнародних організацій, політичних та економічних міждержавних об'єднань і вільний вихід із них.

Державний Гімн України.

Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України).

Державний Гімн України - національний гімн на музику М. Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Столицею України є місто Київ.

Стаття 22

Державний Прапор України – стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Державний Герб України – Тризуб золоті барви на синьому щиті.

Державний Гімн України – національний гімн "Ще не вмерла України і слава, і воля" на музику Михайла Вербицького зі словами Павла Чубинського в редакції, визначеній законом.

Духовний Гімн України – гімн "Боже великий, єдиний, нам Україну храни" на музику Миколи Лисенка зі словами Олександра Кониського в редакції, визначеній законом.

Порядок використання державних символів України встановлюється законом.

Стаття 23

Грошовою одиницею України є гривня.

Розділ II

ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 21. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та

Розділ II

ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 24

Усі люди від народження є вільними і рівними у

правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Стаття 22. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Стаття 23. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Стаття 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або

своїй гідності та правах.

Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Стаття 25

Права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією України, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

При прийнятті законів, інших нормативно-правових актів не допускається звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина.

Захист прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Стаття 26

Кожен має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей.

Стаття 27

Громадяни мають рівні конституційні права і свободи.

Усі є рівними перед законом і судом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками

іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Стаття 25. Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство.

Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.

Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами.

Стаття 26. Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, місця народження, за мовними або іншими ознаками.

Жінці і чоловіку гарантуються рівні можливості для реалізації своїх прав і свобод.

Стаття 28

Кожен має невід'ємне право на життя.

Обов'язок держави – охороняти і захищати життя людини. Ніхто не може бути засуджений до смертної кари або страчений.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Стаття 29

Кожен має право на повагу до його людської гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 30

Кожен має право на сім'ю та повагу до сімейного життя.

Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка.

Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом.

Стаття 27. Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як

Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї.

Батьки зобов'язані утримувати і виховувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Стаття 31

Діти рівні у своїх правах і свободах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Насильство над дитиною та її експлуатація, втягування у діяльність, шкідливу для моральності та нормального розвитку дитини, забороняються.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу.

Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 32

Держава створює умови для ефективного здійснення права осіб з обмеженими фізичними можливостями на самостійність, соціальну інтеграцію та повноцінну участь у суспільному житті.

Стаття 33

тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 30. Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією України, міжнародними договорами України та законами.

Іноземцям та особам без громадянства може бути надано статус біженця або притулок у порядку, встановленому законом.

Стаття 34

Кожна людина має право на особисту свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його припинити уповноважені на те законом державні органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом двадцяти чотирьох годин з моменту фактичного затримання має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом двадцяти чотирьох годин з моменту її фактичного затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з

Стаття 31. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної

моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено вказаних нею родичів або інших осіб.

Стаття 35

Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла або до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду, обшуку.

Стаття 36

Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної, електронної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

інформації.

Стаття 33. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.

Стаття 34. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Стаття 37

Кожному гарантується невтручання в його приватне життя.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я населення та захисту прав і свобод людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та інших організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Стаття 38

Кожному, хто на законних підставах перебуває в Україні, гарантується право на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом в інтересах національної безпеки,

Стаття 35. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа - від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. У разі якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою.

Стаття 36. Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

громадського порядку, запобігання чи розкриття злочину, охорони здоров'я, моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Громадянин України не може бути позбавлений права на в'їзд у будь-який час в Україну.

Стаття 39

Кожен має право на свободу слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я і моральності населення, захисту репутації чи прав і свобод інших людей, запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і неупередженості суду.

Стаття 40

Кожен має право на свободу думки, совісті і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, змінювати переконання, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність, здобувати світську і релігійну освіту.

Політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій.

Усі об'єднання громадян рівні перед законом.

Стаття 37. Утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її

здійснення цього права може бути обмежене законом в інтересах громадського порядку, охорони здоров'я чи моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви.

Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних та інших переконань, за винятком установлених законом випадків.

Стаття 41

Кожен має право на свободу об'єднання для здійснення і захисту своїх прав та свобод і задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, установлених Конституцією України і законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Утворення і діяльність політичних партій та інших об'єднань, цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі,

безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань.

Не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях.

Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку.

Стаття 38. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Стаття 39. Громадяни мають право збиратися мирно,

посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Об'єднання не можуть мати воєнізованих формувань.

Кожен, хто працює, має право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових та інших соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують людей, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються Конституцією України та законами.

Професійні спілки та інші об'єднання утворюються без попереднього дозволу на основі вільного волевиявлення їх членів.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання чи обмежений у правах за належність чи неналежність до такого об'єднання.

Усі об'єднання є рівними перед законом.

Заборона діяльності об'єднань здійснюється лише в судовому порядку.

Стаття 42

Засновниками та членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються Конституцією України та законами.

Не допускається створення і діяльність

без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Стаття 40. Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Стаття 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.

організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших установах і організаціях.

Стаття 43

Громадяни мають право брати участь в управлінні державними та місцевими справами, у всеукраїнському та місцевому референдумах, вільно обирати і бути обраними на виборах до державних органів та органів місцевого самоврядування, а також право здійснювати народну та місцеву ініціативи.

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Громадяни мають право брати участь у здійсненні правосуддя.

Стаття 44

Кожен має право на свободу зібрань, яке включає право мирно, без зброї збиратися і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку з

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 42. Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом.

Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція.

метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я, моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Стаття 45

Кожен має право на звернення до державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб та на обгрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Стаття 46

Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Право приватної власності набувається в порядку, встановленому законом.

Кожен для задоволення своїх потреб може користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону.

Право приватної власності є непорушним.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного

Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Стаття 43. Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється.

Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення.

стану.

Конфіскація майна у власника може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Стаття 47

Кожен має право на заняття підприємницькою діяльністю, яка не заборонена законом.

Підприємницька діяльність громадян, які мають представницький мандат, обіймають державні посади, є посадовими особами місцевого самоврядування, обмежується Конституцією України та законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності організацій споживачів.

Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції, недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Стаття 48

Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти на життя собі і своїй сім'ї працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми

Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

Стаття 44. Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Порядок здійснення права на страйк встановлюється законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути примушений до участі або до неучасті у страйку.

Заборона страйку можлива лише на підставі закону.

Стаття 45. Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом.

професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється, крім роботи чи служби, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Кожен, хто працює, має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеного законом прожиткового мінімуму. Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

Використання праці жінок і дітей на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється.

Захист від незаконного звільнення гарантується.

Стаття 49

Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується відповідно до закону наданням днів щотижневого відпочинку, оплачуваної щорічної відпустки, а також компенсацією за роботу у вихідні, святкові та неробочі дні, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та неробочі дні, а також інші умови здійснення права на відпочинок визначаються законом.

Тривалість оплачуваної щорічної відпустки не може

Стаття 46. Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Стаття 47. Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду.

Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.

бути меншою ніж тридцять днів.

Стаття 50

Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Порядок здійснення права на страйк, обмеження щодо участі у страйку встановлюються законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути примушений до участі або до неучасті у страйку.

Заборона страйку можлива лише на підставі закону.

Стаття 51

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків працюючих та роботодавців, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; функціонуванням державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають бути не нижчими

Стаття 48. Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Стаття 49. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Стаття 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її

від визначеного законом прожиткового мінімуму.

Стаття 52

Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожен має змогу побудувати, придбати або взяти житло в оренду або інше користування.

Громадянам, які потребують соціального захисту, житло належного рівня надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду.

Стаття 53

Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.

Стаття 54

Кожен має право на охорону здоров'я та медичну допомогу. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Медична допомога у державних і комунальних закладах охорони здоров'я надається безоплатно в установленому законом порядку.

Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних,

поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Стаття 51. Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї.

Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Стаття 52. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 53. Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність

медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм, а також медичним страхуванням.

Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Стаття 55

Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів, житла і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація є відкритою.

Стаття 56

Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам у встановленому законом порядку.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі з урахуванням їх особистих здібностей.

дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Стаття 54. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Культурна спадщина охороняється законом.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні об'єднання.

Стаття 57

Кожному гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Кожен має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Стаття 58

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 59

Кожен має право звернутися до суду загальної юрисдикції, Конституційного Суду України.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб.

Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної

Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Стаття 60

Кожен має право на відшкодування відповідно до закону за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої неконституційними і незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 61

Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що стосуються прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, мають бути оприлюднені у порядку, встановленому Конституцією України та законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що

влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 57. Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Стаття 58. Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення

стосуються прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, не оприлюднені у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

Стаття 62

Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи чи в будь-який інший спосіб поліпшують її становище.

Ніхто не може нести відповідальність за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Стаття 63

Кожен має право на правову допомогу.

Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

У випадках, передбачених законом, правова допомога надається безоплатно.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах діє адвокатура.

Стаття 64

Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази.

За віддання і виконання явно злочинного

та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 60. Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази.

За віддання і виконання явно злочинного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

Стаття 61. Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

Стаття 65

Ніхто не може бути притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення двічі.

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Стаття 66

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у визначеному законом порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Засуджений користується всіма правами і свободами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Кожний засуджений має право на перегляд вироку судом у встановленому законом порядку, а також право просити про помилування або пом'якшення покарання.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Стаття 64. Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 67

Ніхто не може бути притягнений до юридичної відповідальності за відмову давати свідчення або пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Права потерпілого, свідка, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного захищаються законом.

Стаття 68

Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Такі обмеження мають бути пропорційними до встановленої законом мети і необхідними в демократичному суспільстві.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 45, 52, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67 Конституції України.

Стаття 69

Захист України, її незалежності та територіальної цілісності є обов'язком громадян України.

Стаття 65. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.

Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

Стаття 66. Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.

Стаття 67. Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом.

Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом.

Стаття 68. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

Громадяни проходять військову службу відповідно до закону.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших створених відповідно до закону військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

Стаття 70

Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів, не посягати на права і свободи інших осіб.

Кожен зобов'язаний шанувати державні символи України.

Стаття 71

Кожен зобов'язаний сплачувати податки, збори, обов'язкові платежі в порядку і розмірах, установлених законом.

Стаття 72

Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду довкіллю, історичній та культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.

Стаття 73

Положення цього розділу Конституції України

	застосовуються також до юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, якщо права і свободи та їх юридичні гарантії за своїм змістом та обсягом можуть бути на них поширені.
<p style="text-align: center;">Розділ III ВИБОРИ. РЕФЕРЕНДУМ</p> <p>Стаття 69. Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.</p> <p>Стаття 70. Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років.</p> <p>Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними.</p> <p>Стаття 71. Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.</p>	<p style="text-align: center;">Розділ III НАРОДНЕ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ</p> <p>Стаття 74 Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум, народну та місцеву ініціативи та інші форми безпосередньої демократії.</p> <p>Стаття 75 Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, яким виповнилося на день їх проведення вісімнадцять років.</p> <p>Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними.</p> <p>Народна ініціатива здійснюється громадянами України, які мають право голосу.</p> <p>У місцевих виборах і референдумах беруть участь, місцеву ініціативу здійснюють громадяни України, які мають право голосу і належать до відповідних громад.</p> <p>Стаття 76 Вибори є прямими і відбуваються на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування. Усі виборці мають однакову кількість</p>

<p>Виборцям гарантується вільне волевиявлення.</p> <p>Стаття 72. Всеукраїнський референдум призначається Верховною Радою України або Президентом України відповідно до їхніх повноважень, встановлених цією Конституцією.</p> <p>Всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області.</p> <p>Стаття 73. Виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України.</p>	<p>голосів на виборах і голосують особисто.</p> <p>Вибори є вільними. Виборці самостійно вирішують питання щодо участі у виборах. Виборцям гарантуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення під час голосування.</p> <p>Вибори є періодичними і проводяться у визначені Конституцією України строки та відповідно до закону.</p> <p>Вибори депутатів рад громад, районних, обласних рад, голів громад, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим не проводяться одночасно з черговими виборами Президента України, народних депутатів.</p> <p>Стаття 77</p> <p>Не можуть балотуватися громадяни України, які під час виборів є військовослужбовцями, обіймають посади судді, прокурора, слідчого, Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини, Голови, члена Рахункової палати, Голови, іншого члена Центральної виборчої комісії України, члена Вищої ради юстиції України, інші визначені законом державні посади.</p> <p>Стаття 78</p> <p>Виключно всеукраїнським референдумом, що призначається Президентом України відповідно до статті 168 Конституції України, вирішується питання щодо прийняття конституційного закону про внесення змін до Конституції України або про нову редакцію Конституції України.</p>
---	--

<p>Стаття 74. Референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету та амністії.</p>	<p>Виключно всеукраїнським референдумом, що призначається Сенатом, приймається як закон внесений Президентом України та схвалений Палатою депутатів та Сенатом в порядку, передбаченому статтею 107 Конституції України, законопроект про надання згоди на обов'язковість для України міжнародного договору щодо зміни території України або міжнародного договору щодо передачі Україною здійснення частини своїх прав міждержавним об'єднанням.</p> <p>Стаття 79</p> <p>За народною ініціативою на вимогу не менш як півтора мільйона громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах адміністративно-територіальних одиниць, зазначених в абзаці четвертому частини третьої статті 3 Конституції України, і не менш як по п'ятдесят тисяч підписів у кожній з них, на всеукраїнський референдум виноситься законопроект про скасування чинного закону повністю чи в окремій частині.</p> <p>Всеукраїнський референдум за народною ініціативою не допускається щодо законопроектів про скасування повністю чи в окремій частині законів з питань прав і обов'язків громадян, гарантій цих прав, податків, зборів, обов'язкових платежів, бюджету, амністії, юридичної відповідальності, законів про надання згоди на обов'язковість для України міжнародних договорів</p>
--	---

України або про припинення чи зупинення дії міжнародних договорів України.

Всеукраїнський референдум за народною ініціативою призначається Президентом України.

Всеукраїнський референдум за народною ініціативою може проводитися не більше одного разу на рік.

Стаття 80

Всеукраїнський референдум вважається таким, що відбувся, за умови участі в голосуванні більшості громадян України, які мають право голосу.

Рішення на всеукраїнському референдумі ухвалюються більшістю голосів громадян України, які взяли участь у голосуванні.

Закон, прийнятий всеукраїнським референдумом, після офіційного оголошення результатів всеукраїнського референдуму невідкладно підписується та офіційно опубліковується Президентом України.

Закон, прийнятий всеукраїнським референдумом, набуває чинності через десять днів після дня його офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Рішення, ухвалене на всеукраїнському референдумі, є обов'язковим.

Порядок проведення всеукраїнського референдуму встановлюється законом.

Стаття 81

За народною ініціативою на вимогу не менш як півтора мільйона громадян України, які мають право голосу, до Національних Зборів України вноситься законопроект про внесення змін до Конституції України або про нову редакцію Конституції України.

За народною ініціативою на вимогу не менш як ста тисяч громадян України, які мають право голосу, до Національних Зборів України вноситься законопроект з питань, віднесених до сфери регулювання законом.

Порядок здійснення народної ініціативи встановлюється законом.

Стаття 82

Місцеві референдуми проводяться у громадах відповідно до Конституції України та закону для вирішення питань місцевого значення.

Межі адміністративно-територіальних одиниць можуть бути змінені з урахуванням рішень місцевих референдумів.

Місцевий референдум вважається таким, що відбувся, за умови участі у голосуванні більшості громадян України, які мають право голосу і належать до відповідної громади.

Рішення на місцевому референдумі ухвалюються більшістю голосів громадян України, які взяли участь у голосуванні.

Порядок проведення місцевого референдуму

	<p>встановлюється законом.</p> <p>Стаття 83 Громадяни України, які мають право голосу і належать до відповідної громади, мають право ініціювати в порядку, передбаченому законом, розгляд на місцевому референдумі або органами місцевого самоврядування будь-якого питання, віднесеного до компетенції місцевого самоврядування громади.</p> <p>Стаття 84 В умовах воєнного або надзвичайного стану народне волевиявлення не здійснюється.</p>
<p style="text-align: center;">Розділ IV ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ</p> <p>Стаття 75. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України.</p> <p>Стаття 76. Конституційний склад Верховної Ради України - чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Народним депутатом України може бути обрано</p>	<p style="text-align: center;">Розділ IV НАЦІОНАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНИ</p> <p>Стаття 85 Національні Збори України – Парламент України є єдиним органом законодавчої влади.</p> <p>Стаття 86 Національні Збори України складаються з двох палат – Палати депутатів і Сенату. Загальний склад Палати депутатів – триста народних депутатів, які обираються строком на чотири роки.</p>

громадянина України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

Не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Повноваження народних депутатів України визначаються Конституцією та законами України.

Строк повноважень Верховної Ради України становить п'ять років.

До загального складу Сенату входять по три сенатори, які обираються строком на шість років в Автономній Республіці Крим, кожній області, місті Києві, в містах, що за статусом прирівняні до області. Кожні два роки відбувається оновлення третини складу обраних сенаторів – обираються по одному сенатору, обраному в Автономній Республіці Крим, кожній області, місті Києві, у містах, прирівняних за статусом до області. До загального складу Сенату входять також сенатори, якими довічно стають після закінчення повноважень Президенти України за їх згодою, крім тих, яких було усунено з поста в порядку імпічменту.

Стаття 87

Народним депутатом може бути обраний громадянин України, який має право голосу.

Сенатором може бути обраний громадянин України, який на день виборів має право голосу і якому виповнилося тридцять п'ять років.

Народні депутати і сенатори обираються на прямих виборах громадянами України, які мають право голосу, на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування.

Не може бути обраний народним депутатом чи сенатором громадянин, який має судимість за вчинення злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята в установленому законом порядку.

Стаття 77. Чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються в останню неділю останнього місяця п'ятого року повноважень Верховної Ради України.

Позачергові вибори до Верховної Ради України призначаються Президентом України і проводяться в період шістдесяти днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Порядок проведення виборів народних депутатів України встановлюється законом.

Стаття 78. Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі.

Народні депутати України не можуть мати іншого представницького мандата, бути на державній службі, обіймати інші оплачувані посади, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Вимоги щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності встановлюються законом.

У разі виникнення обставин, що порушують вимоги щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, народний депутат України у двадцятиденний строк з дня виникнення таких обставин припиняє таку

Стаття 88

Чергові вибори народних депутатів, senatorів проводяться не пізніше ніж за дев'яносто днів до завершення строку, на який їх було обрано.

Позачергові вибори народних депутатів проводяться протягом шістдесяти днів з дня опублікування указу Президента України про розпуск Палати депутатів.

У разі дострокового припинення повноважень сенатора вибори сенатора проводяться протягом шістдесяти днів з дня дострокового припинення повноважень відповідного сенатора.

Порядок проведення виборів народних депутатів та senatorів встановлюється законом.

Стаття 89

Народний депутат, senator набуває повноважень з моменту складення ним на засіданні відповідної палати Національних Зборів України присяги такого змісту:

"Присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми діями боронити суверенітет України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу. Присягаю додержуватися Конституції України та законів, діяти в інтересах усіх співвітчизників".

Народні депутати, обрані до нового складу Палати депутатів, складають присягу на її спеціальному засіданні перед відкриттям першої сесії Палати депутатів.

Відмова скласти присягу має наслідком втрату мандата народного депутата чи сенатора.

діяльність або подає особисту заяву про складення повноважень народного депутата України.

Стаття 79. Перед вступом на посаду народні депутати України складають перед Верховною Радою України таку присягу:

"Присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми діями боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу.

Присягаю додержуватися Конституції України та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників".

Присягу зачитує найстарший за віком народний депутат України перед відкриттям першої сесії новообраної Верховної Ради України, після чого депутати скріплюють присягу своїми підписами під її текстом.

Відмова скласти присягу має наслідком втрату депутатського мандата.

Повноваження народних депутатів України починаються з моменту складення присяги.

Стаття 80. Народним депутатам України гарантується депутатська недоторканність.

Народні депутати України не несуть юридичної

Стаття 90

Народний депутат, сенатор здійснює свої повноваження на постійній основі.

Народний депутат не може мати іншого представницького мандата, обіймати посаду судді, іншу державну посаду (крім посади Прем'єр-міністра України, Віце-прем'єр-міністра України, міністра), бути на військовій, дипломатичній чи іншій державній службі, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Сенатор не може мати іншого представницького мандата, обіймати посаду судді, іншу державну посаду, бути на військовій, дипломатичній чи іншій державній службі, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Вимоги щодо несумісності мандата народного депутата, сенатора з іншими видами діяльності встановлюються законом.

Стаття 91

Народний депутат, сенатор не несе юридичної відповідальності за голосування або висловлювання у

відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп.

Народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

Стаття 81. Повноваження народних депутатів України припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України.

Повноваження народного депутата України припиняються достроково в разі:

- 1) складення повноважень за його особистою заявою;
- 2) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 3) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;
- 4) припинення його громадянства або його виїзду на постійне проживання за межі України;
- 5) якщо протягом двадцяти днів з дня виникнення обставин, які призводять до порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, ці обставини ним не усунуто;

6) невходження народного депутата України, обраного від політичної партії (виборчого блоку політичних партій),

палатах Національних Зборів України, за винятком відповідальності за образу чи наклеп.

Народний депутат без згоди Палати депутатів, сенатор без згоди Сенату не може бути затриманий чи заарештований.

Стаття 92

Повноваження народного депутата, сенатора визначаються Конституцією України та законом.

Стаття 93

Повноваження народних депутатів припиняються одночасно з припиненням повноважень, розпуском Палати депутатів.

Повноваження сенатора припиняються в день завершення строку, на який його обрано.

Повноваження народного депутата, сенатора припиняються достроково в разі:

- 1) відмови від мандата за його заявою;
- 2) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;
- 3) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;
- 4) припинення його громадянства;
- 5) порушення вимог щодо несумісності мандата народного депутата, сенатора, встановлених Конституцією

до складу депутатської фракції цієї політичної партії (виборчого блоку політичних партій) або виходу народного депутата України із складу такої фракції;

7) його смерті.

Повноваження народного депутата України припиняються достроково також у разі дострокового припинення відповідно до Конституції України повноважень Верховної Ради України - в день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання.

Рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата України у випадках, передбачених пунктами 1, 4 частини другої цієї статті, приймається Верховною Радою України, а у випадку, передбаченому пунктом 5 частини другої цієї статті, - судом.

У разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо народного депутата України, визнання народного депутата України недієздатним або безвісно відсутнім його повноваження припиняються з дня набрання законної сили рішенням суду, а в разі смерті народного депутата України - з дня смерті, засвідченої свідоцтвом про смерть.

У разі невходження народного депутата України, обраного від політичної партії (виборчого блоку політичних партій), до складу депутатської фракції цієї політичної партії (виборчого блоку політичних партій) або виходу народного депутата України із складу такої фракції його повноваження припиняються достроково на підставі

України та законом;

б) смерті.

У випадках, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 6 частини третьої цієї статті, повноваження народного депутата, сенатора припиняються Центральною виборчою комісією України.

Рішення про припинення повноважень народного депутата, сенатора у випадку, передбаченому пунктом 5 частини третьої цієї статті, ухвалюється Центральною виборчою комісією України на підставі встановлення нею порушення вимог щодо несумісності мандата народного депутата, сенатора.

закону за рішенням вищого керівного органу відповідної політичної партії (виборчого блоку політичних партій) з дня прийняття такого рішення.

Стаття 82. Верховна Рада України працює сесійно.

Верховна Рада України є повноважною за умови обрання не менш як двох третин від її конституційного складу.

Верховна Рада України збирається на першу сесію не пізніше ніж на тридцятий день після офіційного оголошення результатів виборів.

Перше засідання новообраної Верховної Ради України відкриває найстарший за віком народний депутат України.

Стаття 83. Чергові сесії Верховної Ради України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року.

Позачергові сесії Верховної Ради України, із зазначенням порядку денного, скликаються Головою Верховної Ради України на вимогу Президента України або на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

У разі оголошення указу Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або окремих її місцевостях Верховна Рада України збирається на засідання у дводенний строк без скликання.

У разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України під час дії воєнного чи надзвичайного стану її

Стаття 94

Національні Збори України є постійно діючим органом і працюють сесійно.

Палата депутатів збирається на першу сесію у вівторок третього тижня після дня офіційного оголошення результатів виборів народних депутатів. Одночасно з Палатою депутатів на сесію збирається Сенат.

Чергові сесії палат Національних Зборів України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року.

Позачергові сесії кожної з палат Національних Зборів України із зазначенням порядку денного скликаються відповідно Головою Палати депутатів, Головою Сенату на вимогу не менш як третини від загального складу відповідної палати Національних Зборів України або на вимогу Президента України.

У разі оголошення указу Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації Сенат збирається на засідання у дводенний строк без скликання.

У разі закінчення строку, на який обрано народних депутатів, сенаторів під час дії воєнного чи надзвичайного

повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Верховної Ради України, обраної після скасування воєнного чи надзвичайного стану.

Порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України.

У Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

Коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України формується протягом одного місяця з дня відкриття першого засідання Верховної Ради України, що проводиться після чергових або позачергових виборів Верховної Ради України, або протягом місяця з дня припинення діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України відповідно до цієї Конституції вносить пропозиції Президенту України щодо кандидатури Прем'єр-міністра України, а також відповідно до цієї Конституції вносить пропозиції щодо кандидатур до складу Кабінету Міністрів України.

Засади формування, організації діяльності та припинення діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України встановлюються Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України.

стану в Україні, повноваження Палати депутатів, senatorів продовжуються до дня набуття повноважень народними депутатами, сенаторами, обраними після скасування воєнного чи надзвичайного стану.

У разі закінчення строку, на який обрано сенатора, під час дії воєнного чи надзвичайного стану на території відповідної місцевості його повноваження продовжуються до дня набуття повноважень сенатором, обраним після скасування воєнного чи надзвичайного стану.

Порядок діяльності палат Національних Зборів України визначається Конституцією України та регламентами палат Національних Зборів України.

Депутатська фракція у Верховній Раді України, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України, має права коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, передбачені цією Конституцією.

Стаття 84. Засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості від конституційного складу Верховної Ради України.

Рішення Верховної Ради України приймаються виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування.

Голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто.

Стаття 85. До повноважень Верховної Ради України належить:

Стаття 95

Засідання палат Національних Зборів України проводяться відкрито, закриті засідання проводяться за рішенням відповідної палати, ухваленим не менш як двома третинами від її загального складу.

Спільні засідання палат Національних Зборів України скликає та веде Голова Палати депутатів, у разі його відсутності – Голова Сенату.

Спільні засідання палат Національних Зборів України проводяться за Регламентом Палати депутатів.

Засідання палат Національних Зборів України проводяться за умови участі в засіданнях не менше половини від загального складу відповідної палати.

Рішення палат Національних Зборів України ухвалюються шляхом голосування народних депутатів, senatorів на засіданнях відповідно Палати депутатів, Сенату.

Народні депутати, сенатори на засіданнях палат Національних Зборів України голосують особисто.

Стаття 96

Національні Збори України на спільних засіданнях

<p>1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції;</p> <p>2) призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених статтею 73 цієї Конституції;</p> <p>3) прийняття законів;</p> <p>4) затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;</p> <p>5) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики;</p> <p>6) затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;</p> <p>7) призначення виборів Президента України у строки, передбачені цією Конституцією;</p> <p>8) заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;</p>	<p>палат:</p> <p>1) заслуховують щорічні та позачергові послання Президента України до Національних Зборів України про внутрішнє і зовнішнє становище України;</p> <p>2) заслуховують виступи вищих посадових осіб іноземних держав, керівників міжнародних організацій;</p> <p>3) заслуховують щорічні та позачергові доповіді Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини про стан дотримання та захисту прав людини в Україні.</p> <p>На урочистому спільному засіданні палат Національних Зборів України новообраний Президент України складає присягу Українському народу.</p> <p>Стаття 97 Палата депутатів:</p> <p>1) приймає закони;</p> <p>2) ухвалює рішення про затвердження персонального складу Кабінету Міністрів України та Програми діяльності Кабінету Міністрів України відповідно до статті 128 Конституції України;</p> <p>3) розглядає питання про відповідальність Кабінету Міністрів України, ухвалює рішення про недовіру Кабінету Міністрів України відповідно до статті 99 Конституції України;</p> <p>4) ухвалює рішення про відставку Прем'єр-міністра України відповідно до статті 129 Конституції України; за поданням Прем'єр-міністра України ухвалює рішення про</p>
---	---

<p>9) оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;</p> <p>10) усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпичменту), встановленому статтею 111 цієї Конституції;</p> <p>11) розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;</p> <p>12) призначення за поданням Президента України Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України, призначення за поданням Прем'єр-міністра України інших членів Кабінету Міністрів України, Голови Антимонопольного комітету України, Голови Державного комітету телебачення та радіомовлення України, Голови Фонду державного майна України, звільнення зазначених осіб з посад, вирішення питання про відставку Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України;</p> <p>12¹) призначення на посаду та звільнення з посади за поданням Президента України Голови Служби безпеки України;</p>	<p>відставку інших членів Кабінету Міністрів України;</p> <p>5) здійснює контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції України;</p> <p>6) затверджує Державний бюджет України, вносить зміни до нього;</p> <p>7) здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України, ухвалює рішення щодо звіту Кабінету Міністрів України про виконання Державного бюджету України;</p> <p>8) затверджує законом рішення про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям;</p> <p>9) затверджує законом рішення про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснює контроль за їх використанням;</p> <p>10) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Рахункової палати, в тому числі Голову Рахункової палати;</p> <p>11) призначає на посаду та звільняє з посади Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини, утворює його територіальні представництва;</p> <p>12) ухвалює законом рішення про встановлення і зміну меж адміністративно-територіальних одиниць, утворення і ліквідацію областей, районів;</p> <p>13) прирівнює законом міста за статусом до області або району;</p>
---	---

13) здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції та закону;

14) затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням;

15) прийняття Регламенту Верховної Ради України;

16) призначення на посади та звільнення з посад Голови та інших членів Рахункової палати;

17) призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні;

18) призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України за поданням Президента України;

19) призначення на посади та звільнення з посад половини складу Ради Національного банку України;

14) відносить законом населені пункти до категорії міст;

15) ухвалює законом рішення про найменування і перейменування населених пунктів, районів, областей;

16) затверджує законом перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, щорічні програми приватизації об'єктів права державної власності;

17) визначає законом правові засади вилучення об'єктів приватної власності;

18) оголошує законом амністію;

19) затверджує кошторис Палати депутатів;

20) затверджує структуру апарату Палати депутатів, призначає на посаду та звільняє з посади керівника апарату Палати депутатів.

Палата депутатів здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією України.

Стаття 98

Народні депутати, які становлять не менш як одну десяту від загального складу Палати депутатів, мають право звернутися на її засіданні із запитом до Кабінету Міністрів України з питань виконання Програми його діяльності.

Прем'єр-міністр України або за його дорученням інший член Кабінету Міністрів України зобов'язаний у визначений законом строк дати обґрунтовану відповідь на запит народних депутатів, яка обговорюється на засіданні

<p>20) призначення на посади та звільнення з посад половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;</p> <p>21) призначення на посади та звільнення з посад членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України;</p> <p>22) затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Служби безпеки України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України;</p> <p>23) схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України;</p> <p>24) встановлення державних символів України;</p> <p>25) надання згоди на призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Генерального прокурора України; висловлення недовіри Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади;</p>	<p>Палати депутатів.</p> <p>Народний депутат має право на одержання інформації, пов'язаної з його депутатською діяльністю, за його зверненням до органів Національних Зборів України, до Кабінету Міністрів України.</p> <p>Стаття 99</p> <p>Палата депутатів за письмовою пропозицією народних депутатів, які становлять не менш як одну третину від загального складу Палати депутатів, розглядає питання про відповідальність Кабінету Міністрів України. Розгляд Палатою депутатів питання про відповідальність Кабінету Міністрів України проводиться не раніше ніж через три дні після внесення такої пропозиції.</p> <p>За результатами розгляду питання про відповідальність Кабінету Міністрів України Палата депутатів може ухвалити більшістю від її загального складу рішення про недовіру Кабінету Міністрів України.</p> <p>Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Палатою депутатів на позачерговій сесії, або більше одного разу протягом однієї чергової сесії, або протягом останньої сесії Палати депутатів поточного скликання.</p> <p>Стаття 100</p> <p>Сенат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) схвалює закони, прийняті Палатою депутатів; 2) призначає всеукраїнський референдум відповідно
--	---

<p>26) призначення на посади та звільнення з посад третини складу Конституційного Суду України;</p> <p>27) обрання суддів безстроково;</p> <p>28) дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України або законів України; призначення позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим;</p> <p>29) утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів;</p> <p>30) призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;</p> <p>31) затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;</p> <p>32) надання законом згоди на обов'язковість</p>	<p>до статті 78 Конституції України;</p> <p>3) призначає вибори Президента України у строки, встановлені статтею 114 Конституції України;</p> <p>4) призначає вибори депутатів рад громад, районних, обласних рад, голів громад, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим відповідно до Конституції України та законів;</p> <p>5) достроково припиняє за поданням Президента України повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України, рад громад, районних, обласних рад, голів громад з підстав, визначених Конституцією України та законом;</p> <p>6) затверджує за поданням Президента України загальну структуру, чисельність Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших створених відповідно до закону військових формувань;</p> <p>7) затверджує укази Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;</p> <p>8) затверджує укази Президента України про надання військової допомоги іноземним державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань до іноземної держави чи про допуск підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України;</p> <p>9) за поданням Президента України оголошує стан</p>
---	---

<p>міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;</p> <p>33) здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законом;</p> <p>34) прийняття рішення про направлення запиту до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів України чи комітету Верховної Ради України, попередньо підтриману не менш як однією третиною від конституційного складу Верховної Ради України;</p> <p>35) призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Верховної Ради України; затвердження кошторису Верховної Ради України та структури її апарату;</p> <p>36) затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності;</p> <p>37) затвердження законом Конституції Автономної Республіки Крим, змін до неї.</p> <p>Верховна Рада України здійснює також інші повноваження, які відповідно до Конституції України</p>	<p>війни і укладає мир;</p> <p>10) призначає на посади та звільняє з посад Голову та інших членів Центральної виборчої комісії України за поданням Президента України;</p> <p>11) надає згоду на призначення на посади Президентом України Генерального прокурора України, а також Голови Служби безпеки України, Голови Національного бюро розслідувань України, керівників інших державних органів, які здійснюють досудове слідство, Голови Служби зовнішньої розвідки України;</p> <p>12) призначає на посади та звільняє з посад за поданням Президента України Голову Національного банку України, Голову та державних уповноважених Антимонопольного комітету України, керівників та членів інших органів державного регулювання;</p> <p>13) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Рахункової палати;</p> <p>14) призначає та звільняє половину складу Ради Національного банку України;</p> <p>15) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;</p> <p>16) призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Президента України Голову Національного комітету державної служби України;</p> <p>17) затверджує кошторис Сенату;</p> <p>18) затверджує структуру апарату Сенату, призначає на посаду та звільняє з посади керівника апарату Сенату.</p>
--	---

віднесені до її відання.

Стаття 86. Народний депутат України має право на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій зобов'язані повідомити народного депутата України про результати розгляду його запиту.

Стаття 87. Верховна Рада України за пропозицією Президента України або не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Верховною Радою України більше одного разу протягом однієї чергової сесії, а також протягом року після схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України або протягом останньої сесії Верховної Ради України.

Сенат здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією України.

Стаття 88. Верховна Рада України обирає із свого складу Голову Верховної Ради України, Першого заступника і заступника Голови Верховної Ради України та відкликає їх з цих посад.

Голова Верховної Ради України:

- 1) веде засідання Верховної Ради України;
- 2) організовує роботу Верховної Ради України, координує діяльність її органів;
- 3) підписує акти, прийняті Верховною Радою України;
- 4) представляє Верховну Раду України у зносинах з іншими органами державної влади України та органами влади інших держав;
- 5) організовує роботу апарату Верховної Ради України.

Голова Верховної Ради України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією, у порядку, встановленому Регламентом Верховної Ради України.

Стаття 89. Верховна Рада України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України створює з числа народних депутатів України комітети Верховної Ради України та обирає голів, перших заступників, заступників голів та секретарів цих комітетів.

Верховна Рада України у межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії для

Стаття 101

Кожна палата Національних Зборів України обирає зі свого складу Голову палати, його заступника та звільняє їх із цих посад.

Голова палати організовує підготовку питань до розгляду на засіданнях палати, підписує акти, прийняті палатою, координує діяльність її органів, представляє палату у зносинах з іншими державними органами, парламентами іноземних держав, контролює роботу апарату палати.

Голова палати здійснює повноваження, передбачені Конституцією України, у порядку, встановленому регламентом відповідної палати.

Стаття 102

Кожна палата Національних Зборів України для підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, обирає зі свого складу комітети і тимчасові спеціальні комісії відповідної палати.

Палата депутатів для проведення розслідування з питань, що віднесені до її повноважень і становлять суспільний інтерес, утворює тимчасові слідчі комісії, якщо рішення про це ухвалено не менш як третиною від її

підготовки і попереднього розгляду питань.

Верховна Рада України для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, утворює тимчасові слідчі комісії, якщо за це проголосувала не менш як одна третина від конституційного складу Верховної Ради України.

Висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є вирішальними для слідства і суду.

Організація і порядок діяльності комітетів Верховної Ради України, її тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій встановлюються законом.

Стаття 90. Повноваження Верховної Ради України припиняються у день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання.

Президент України має право достроково припинити повноваження Верховної Ради України, якщо:

1) протягом одного місяця у Верховній Раді України не сформовано коаліцію депутатських фракцій відповідно до статті 83 цієї Конституції;

2) протягом шістдесяти днів після відставки Кабінету Міністрів України не сформовано персональний склад Кабінету Міністрів України;

3) протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися.

Рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України приймається Президентом України після консультацій з Головою Верховної Ради

загального складу. Висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є вирішальними для досудового слідства і суду.

Організація і порядок діяльності комітетів, тимчасових спеціальних комісій Палати депутатів і Сенату, тимчасових слідчих комісій Палати депутатів встановлюються законом.

Стаття 103

Повноваження Палати депутатів припиняються в день відкриття першого засідання новообраної Палати депутатів.

Повноваження Палати депутатів припиняються достроково з дня видання указу Президента України про її розпуск.

Палата депутатів може бути розпущена Президентом України.

Для ухвалення рішення про розпуск Палати депутатів Президент України оголошує консультації з головами обох палат Національних Зборів України, Прем'єр-міністром України та головами фракцій у Палаті депутатів.

Палата депутатів не може бути розпущена під час дії воєнного чи надзвичайного стану в Україні.

України, його заступниками та головами депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Повноваження Верховної Ради України, що обрана на позачергових виборах, проведених після дострокового припинення Президентом України повноважень Верховної Ради України попереднього скликання, не можуть бути припинені протягом одного року з дня її обрання.

Повноваження Верховної Ради України не можуть бути достроково припинені Президентом України в останні шість місяців строку повноважень Верховної Ради України або Президента України.

Стаття 91. Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією.

Стаття 92. Виключно законами України визначаються:

- 1) права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина;
- 2) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства;
- 3) права корінних народів і національних меншин;
- 4) порядок застосування мов;
- 5) засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;
- 6) основи соціального захисту, форми і види

Палата депутатів, обрана на позачергових виборах, не може бути розпущена також протягом одного року від дня її обрання, а також в останні шість місяців строку, на який обрано Президента України, крім випадку, передбаченого частиною п'ятою статті 128 Конституції України.

Стаття 104

Палата депутатів приймає закони, постанови більшістю від загального складу Палати, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Сенат схвалює закони, приймає постанови більшістю від загального складу Сенату, крім випадків, передбачених Конституцією України.

пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки;

7) правовий режим власності;

8) правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання;

9) засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;

10) засади регулювання демографічних та міграційних процесів;

11) засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян, засобів масової інформації;

12) організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики;

13) територіальний устрій України;

14) судоустрій, судочинство, статус суддів, засади судової експертизи, організація і діяльність прокуратури, органів дізнання і слідства, нотаріату, органів і установ виконання покарань; основи організації та діяльності адвокатури;

15) засади місцевого самоврядування;

16) статус столиці України; спеціальний статус інших міст;

17) основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку;

18) правовий режим державного кордону;

Стаття 105

Закони мають вищу юридичну силу стосовно підзаконних нормативно-правових актів і регулюють найважливіші суспільні відносини.

Виключно законами визначаються права і обов'язки громадян, гарантії цих прав; діяння, які є правопорушеннями, та відповідальність за них; правовий режим власності та засади цивільно-правової відповідальності; організація і порядок здійснення державної влади і місцевого самоврядування.

19) правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації;

20) організація і порядок проведення виборів і референдумів;

21) організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус народних депутатів України;

22) засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Виключно законами України встановлюються:

1) Державний бюджет України і бюджетна система України; система оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи;

2) порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав; порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України;

3) одиниці ваги, міри і часу; порядок встановлення державних стандартів;

4) порядок використання і захисту державних символів;

5) державні нагороди;

6) військові звання, дипломатичні ранги та інші

спеціальні звання;

7) державні свята;

8) порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального.

Законом України оголошується амністія.

Стаття 93. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України.

Законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Верховною Радою України позачергово.

Стаття 106

Право законодавчої ініціативи в Національних Зборах України належить народним депутатам, сенаторам, Кабінету Міністрів України, Президентові України, не менш як ста тисячам громадян України, які мають право голосу.

Законопроекти, внесені за народною ініціативою на вимогу не менш як ста тисяч громадян України, які мають право голосу, а також законопроекти, що визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Палатою депутатів позачергово.

Стаття 107

Законопроекти вносяться для розгляду до Палати депутатів.

Розгляд законопроекту Палатою депутатів передбачає прийняття його основних положень постатейно і прийняття закону в цілому.

Закон, прийнятий Палатою депутатів, протягом п'яти днів передається Головою Палати депутатів до Сенату.

Сенат після отримання закону протягом п'ятнадцяти

Стаття 94. Закон підписує Голова Верховної Ради України і невідкладно направляє його Президентові України.

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду.

У разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаний та офіційно оприлюднений.

Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу, Президент України зобов'язаний його підписати та офіційно оприлюднити протягом десяти днів. У разі якщо Президент України не підписав такий закон, він невідкладно офіційно оприлюднюється Головою Верховної Ради України і опубліковується за його підписом.

Закон набирає чинності через десять днів з дня його

днів сесії схвалює закон або відхиляє його. Якщо Сенат протягом встановленого строку не ухвалить рішення, закон вважається схваленим Сенатом.

Якщо Сенат прийняв постанову про відхилення закону, Палата депутатів може повторно прийняти закон більшістю від загального складу.

Стаття 108

Закон, схвалений Сенатом або прийнятий повторно Палатою депутатів, Голова Палати депутатів невідкладно підписує і направляє Президентові України.

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує закон або застосовує щодо нього право вето, повертаючи закон зі своїми пропозиціями до Палати депутатів для нового розгляду.

Якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон до Палати депутатів, закон має бути підписаний Президентом України.

Якщо повернений Президентом України з пропозиціями для нового розгляду до Палати депутатів закон буде знову прийнятий Палатою депутатів не менш як двома третинами від її загального складу, Президент України протягом десяти днів підписує такий закон.

Підписаний Президентом України закон невідкладно офіційно опубліковується.

Закон набуває чинності через десять днів після його офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його офіційного

офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

Стаття 95. Бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.

Виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків.

Держава прагне до збалансованості бюджету України.

Регулярні звіти про доходи і видатки Державного бюджету України мають бути оприлюднені.

Стаття 96. Державний бюджет України затверджується щорічно Верховною Радою України на період з 1 січня по 31 грудня, а за особливих обставин - на інший період.

Кабінет Міністрів України не пізніше 15 вересня кожного року подає до Верховної Ради України проект закону про Державний бюджет України на наступний рік. Разом із проектом закону подається доповідь про хід виконання Державного бюджету України поточного року.

Стаття 97. Кабінет Міністрів України відповідно до закону подає до Верховної Ради України звіт про виконання Державного бюджету України.

опублікування.

Стаття 109

Державний бюджет України затверджується законом на період із 1 січня по 31 грудня кожного року, а за особливих обставин – на інший період.

Виключно законом про Державний бюджет України визначаються видатки держави на загальносуспільні потреби, їх розмір і цільове спрямування.

Кабінет Міністрів України подає до Палати депутатів проект закону про Державний бюджет України на наступний рік та доповідь про хід виконання Державного бюджету України поточного року не пізніше 15 вересня кожного року.

У разі якщо Палату депутатів розпущено, проект закону про Державний бюджет України подається Кабінетом Міністрів України до Сенату, який приймає закон про Державний бюджет України не менш як двома третинами від загального складу. У такому разі закон про Державний бюджет України невідкладно підписує Голова Сенату і направляє на підпис Президентові України.

<p>Поданий звіт має бути оприлюднений.</p> <p>Стаття 98. Контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата.</p> <p>Стаття 99. Грошовою одиницею України є гривня. Забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави - Національного банку України.</p> <p>Стаття 100. Рада Національного банку України розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням.</p> <p>Правовий статус Ради Національного банку України визначається законом.</p> <p>Стаття 101. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.</p>	<p>Парламентський контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата.</p> <p>Стаття 110 Забезпечення стабільності гривні є основною функцією центрального банку держави – Національного банку України.</p> <p>Емісія гривні здійснюється виключно Національним банком України.</p> <p>Визначення засад грошово-кредитної політики та контроль за її проведенням здійснює Рада Національного банку України.</p> <p>Стаття 111 Парламентський контроль за додержанням прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Національних Зборів України з прав людини.</p> <p>Уповноважений Національних Зборів України з прав людини без згоди Палати депутатів не може бути затриманий чи заарештований до набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього.</p>
<p style="text-align: center;">Розділ V ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ</p>	<p style="text-align: center;">Розділ V ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ</p>

Стаття 102. Президент України є главою держави і виступає від її імені.

Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Стаття 103. Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Президентом України може бути обраний громадянин України, який досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою.

Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд.

Президент України не може мати іншого представницького мандата, обіймати посаду в органах державної влади або в об'єднаннях громадян, а також

Стаття 112

Президент України – Глава держави. Президент України представляє державу і забезпечує її правонаступництво.

Президент України є гарантом забезпечення суверенітету, територіальної цілісності і безпеки держави, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Президент України сприяє взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування.

Стаття 113

Президент України обирається на прямих виборах громадянами України, які мають право голосу, на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів має право голосу і досяг тридцяти п'яти років, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою.

Президентом України не може бути обраний громадянин, який має судимість за вчинення злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята в установленому законом порядку.

Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд.

займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку.

Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю останнього місяця п'ятого року повноважень Президента України. У разі дострокового припинення повноважень Президента України вибори Президента України проводяться в період дев'яноста днів з дня припинення повноважень.

Порядок проведення виборів Президента України встановлюється законом.

Стаття 104. Новообраний Президент України вступає на пост не пізніше ніж через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народів на урочистому засіданні Верховної Ради України.

Приведення Президента України до присяги здійснює Голова Конституційного Суду України.

Президент України складає таку присягу:

"Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи

Стаття 114

Чергові вибори Президента України проводяться не пізніше ніж за дев'яносто днів до завершення строку, на який обрано Президента України.

Позачергові вибори Президента України проводяться протягом шістдесяти днів після дострокового припинення повноважень Президента України.

Порядок проведення виборів Президента України встановлюється законом.

Стаття 115

Новообраний Президент України вступає на пост не пізніше ніж через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення на урочистому спільному засіданні палат Національних Зборів України такої присяги Українському народу:

"Я, волею Українського народу обраний Президентом України, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи громадян, додержуватися Конституції України та законів, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі".

Президент України, обраний на позачергових виборах, вступає на пост у п'ятиденний строк після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту

громадян, додержуватися Конституції України і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі".

Президент України, обраний на позачергових виборах, складає присягу у п'ятиденний строк після офіційного оголошення результатів виборів.

Стаття 105. Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень.

За посягання на честь і гідність Президента України винні особи притягаються до відповідальності на підставі закону.

Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпічменту.

Стаття 106. Президент України:

- 1) забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;
- 2) звертається з посланнями до народу та із щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України;
- 3) представляє державу в міжнародних відносинах,

складення присяги.

Стаття 116

Президент України не може мати іншого представницького мандата, обіймати іншу державну посаду, а також посаду в об'єднаннях громадян, бути на військовій, дипломатичній чи іншій державній службі, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Стаття 117

Президенту України гарантується недоторканність на час перебування на посту.

Звання Президента України зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпічменту.

Честь і гідність Президента України охороняються законом.

Стаття 118

Президент України:

- 1) здійснює керівництво у сферах зовнішньополітичної діяльності, оборони і безпеки держави;
- 2) ухвалює рішення про визнання іноземних держав; укладає міжнародні договори України, уповноважує на

здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

4) приймає рішення про визнання іноземних держав;

5) призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

6) призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України відповідно до статті 156 цієї Конституції, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

7) призначає позачергові вибори до Верховної Ради України у строки, встановлені цією Конституцією;

8) припиняє повноваження Верховної Ради України у випадках, передбачених цією Конституцією;

9) вносить за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України, подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України в строк не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після одержання такої пропозиції;

10) вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України;

11) призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора України;

12) призначає на посади та звільняє з посад половину

укладення міжнародних договорів від імені України;

3) призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України; приймає вірчі та відкличні грамоти акредитованих при ньому дипломатичних представників;

4) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань;

5) ухвалює рішення про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації, про надання військової допомоги іноземним державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань до іноземної держави чи про допуск підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України – з наступним затвердженням відповідних указів Сенатом; ухвалює рішення у разі збройної агресії проти України про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до закону військових формувань;

6) призначає всеукраїнський референдум відповідно до статей 78, 79 Конституції України;

7) призначає вибори народних депутатів, senatorів у строки, передбачені статтею 88 Конституції України;

8) ухвалює рішення про розпуск Палати депутатів відповідно до статті 103, розпускає Палату депутатів

складу Ради Національного банку України;

13) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

14) вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;

15) зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;

16) скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

17) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

18) очолює Раду національної безпеки і оборони України;

19) вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

20) приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози

відповідно до статті 128 Конституції України;

9) звертається з посланнями до Українського народу та із щорічними і позачерговими посланнями до Національних Зборів України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

10) скасовує акти Кабінету Міністрів України з питань зовнішньополітичної діяльності, оборони і безпеки держави після консультацій з Прем'єр-міністром України;

11) утворює суди в установленому законом порядку та визначає судові округи;

12) призначає на посади за згодою Сенату та звільняє з посад Генерального прокурора України, а також Голову Служби безпеки України, Голову Національного бюро розслідувань України, керівників інших державних органів, які здійснюють досудове слідство, Голову Служби зовнішньої розвідки України;

13) призначає та звільняє половину складу Ради Національного банку України;

14) призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

15) надає державним закладам у сферах освіти, науки, культури статус національних, призначає на посади та звільняє з посад керівників таких національних закладів;

16) ухвалює рішення про прийняття до громадянства України та про припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;

17) присвоює вищі військові звання, вищі

нападу, небезпеки державній незалежності України;

21) приймає у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації - з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України;

22) призначає на посади та звільняє з посад третину складу Конституційного Суду України;

23) утворює суди у визначеному законом порядку;

24) присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

25) нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними;

26) приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;

27) здійснює помилування;

28) створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;

29) підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

30) має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на

дипломатичні ранги, вищі ранги державних службовців та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

18) нагороджує державними нагородами;

19) здійснює помилування;

20) підписує закони та офіційно їх опубліковує;

21) має право вето щодо законів (крім законів, прийнятих на всеукраїнському референдумі) з наступним поверненням їх на новий розгляд Національних Зборів України;

22) утворює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби.

повторний розгляд Верховної Ради України;
31) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України.

Президент України не може передавати свої повноваження іншим особам або органам.

Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 цієї статті, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання.

Стаття 107. Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України.

Персональний склад Ради національної безпеки і оборони України формує Президент України.

До складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою входять Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України.

Президент України здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією України.

Президент України не може делегувати свої повноваження іншим державним органам або посадовим особам.

Стаття 119

Президент України на основі Конституції України та законів видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Стаття 120

Рада національної безпеки України є координаційним органом з питань зовнішньополітичної діяльності, оборони і безпеки держави.

Рада національної безпеки України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сферах зовнішньополітичної діяльності, оборони і безпеки держави.

Головою Ради національної безпеки України є Президент України.

До складу Ради національної безпеки України входять за посадою Прем'єр-міністр України, Міністр закордонних справ України, Міністр оборони України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр юстиції України, Голова Служби безпеки України, Голова Служби зовнішньої розвідки України, а також інші посадові особи,

У засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Голова Верховної Ради України.

Рішення Ради національної безпеки і оборони України вводяться в дію указами Президента України.

Компетенція та функції Ради національної безпеки і оборони України визначаються законом.

Стаття 108. Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України.

Повноваження Президента України припиняються достроково у разі:

- 1) відставки;
- 2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 3) усунення з поста в порядку імпічменту;
- 4) смерті.

Стаття 109. Відставка Президента України набуває чинності з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Верховної Ради України.

Стаття 110. Неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я має бути встановлена на засіданні Верховної Ради України і

визначені Президентом України.

У засіданнях Ради національної безпеки України можуть брати участь голови палат Національних Зборів України.

Рішення Ради національної безпеки України вводяться в дію указами Президента України.

Порядок реалізації повноважень Ради національної безпеки України визначається законом.

Стаття 121

Президент України здійснює свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України.

Повноваження Президента України припиняються достроково в разі:

- 1) складення ним своїх повноважень;
- 2) неможливості здійснювати свої повноваження за станом здоров'я;
- 3) усунення з поста в порядку імпічменту;
- 4) смерті.

Стаття 122

Президент України складає свої повноваження з моменту проголошення ним особисто відповідної заяви на засіданні Сенату.

Стаття 123

Рішення про дострокове припинення повноважень Президента України у зв'язку з неможливістю здійснення

підтверджена рішенням, прийнятим більшістю від її конституційного складу на підставі письмового подання Верховного Суду України - за зверненням Верховної Ради України, і медичного висновку.

Стаття 111. Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину.

Питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ініціюється більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Для проведення розслідування Верховна Рада України створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі.

Висновки і пропозиції тимчасової слідчої комісії розглядаються на засіданні Верховної Ради України.

За наявності підстав Верховна Рада України не менш як двома третинами від її конституційного складу приймає рішення про звинувачення Президента України.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Верховною Радою України не менш як трьома четвертими від її конституційного складу після перевірки справи Конституційним Судом України і отримання його висновку щодо додержання конституційної процедури

ним своїх повноважень за станом здоров'я ухвалюється Сенатом більшістю від його загального складу.

Неможливість здійснення Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я встановлюється Верховним Судом України за зверненням Палати депутатів і на підставі висновку державної медичної комісії, створюваної відповідно до закону.

Стаття 124

Президент України може бути усунений з поста в порядку імпічменту у разі вчинення ним умисного злочину.

Розгляд питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ініціюється більшістю від загального складу Палати депутатів.

Для проведення розслідування Палата депутатів створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі.

Висновки і пропозиції спеціальної тимчасової слідчої комісії розглядаються на засіданні Палати депутатів у двомісячний строк від дня створення спеціальної тимчасової слідчої комісії.

За наявності підстав Палата депутатів не менш як двома третинами від загального складу ухвалює рішення про звинувачення Президента України.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ухвалюється Сенатом у місячний строк від дня ухвалення рішення про звинувачення Президента України за наявності висновку Конституційного Суду

<p>розслідування і розгляду справи про імпічмент та отримання висновку Верховного Суду України про те, що діяння, в яких звинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину.</p> <p>Стаття 112. У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 108, 109, 110, 111 цієї Конституції виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Голову Верховної Ради України. Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6-8, 10-13, 22, 24, 25, 27, 28 статті 106 Конституції України.</p>	<p>України щодо додержання встановленої цією статтею процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.</p> <p>Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ухвалюється Сенатом не менш як двома третинами від його загального складу.</p> <p>Стаття 125</p> <p>У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 121 – 124 Конституції України на період до вступу на пост новообраного Президента України виконання повноважень Президента України, крім передбачених пунктами 2, 3, 7–10, 13, 14, 17 частини першої статті 118 та розділом X Конституції України, покладається на Голову Сенату.</p>
<p style="text-align: center;">Розділ VI КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ІНШІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ</p> <p>Стаття 113. Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.</p> <p>Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених цією Конституцією.</p> <p>Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується цією Конституцією та законами України, а також</p>	<p style="text-align: center;">Розділ VI КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ</p> <p>Стаття 126</p> <p>Кабінет Міністрів України – Уряд України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.</p> <p>Кабінет Міністрів України забезпечує та є відповідальним за здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави на виконання Конституції України та законів, указів Президента України.</p>

указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України.

Стаття 114. До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри.

Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України.

Кандидатуру для призначення на посаду Прем'єр-міністра України вносить Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України, або депутатської фракції, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

Міністр оборони України, Міністр закордонних справ України призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України, інші члени Кабінету Міністрів України призначаються Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України.

Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України.

Стаття 127

До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Віце-прем'єр-міністр України, міністри.

Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої Палатою депутатів, підписує акти Кабінету Міністрів України.

Міністр забезпечує виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, формування та реалізацію державної політики у відповідній сфері.

Стаття 128

Для сформування персонального складу Кабінету Міністрів України Президент України доручає кандидату на посаду Прем'єр-міністра України, уповноваженому політичною партією, яка за підсумками виборів до Палати депутатів отримала найбільшу кількість депутатських мандатів, сформуванню та внести у двадцятиденний строк на розгляд Палати депутатів пропозиції щодо персонального складу Кабінету Міністрів України разом із Програмою діяльності Кабінету Міністрів України.

Палата депутатів протягом десяти днів після внесення пропозицій щодо персонального складу Кабінету Міністрів України та Програми діяльності Кабінету Міністрів України ухвалює рішення про затвердження персонального складу Кабінету Міністрів України та

Програми діяльності Кабінету Міністрів України.

Якщо в установленій строк Палата депутатів не затвердила персональний склад Кабінету Міністрів України і Програму діяльності Кабінету Міністрів України, Президент України протягом трьох днів доручає сформуванню та внести у двадцятиденний строк на розгляд Палати депутатів пропозиції щодо персонального складу Кабінету Міністрів України разом із Програмою діяльності Кабінету Міністрів України кандидатові на посаду Прем'єр-міністра України, уповноваженому політичною партією, яка за підсумками виборів до Палати депутатів отримала другу за чисельністю кількість депутатських мандатів.

У разі якщо протягом десяти днів після внесення відповідно до частини третьої цієї статті пропозицій Палата депутатів не затвердила персональний склад Кабінету Міністрів України і Програму діяльності Кабінету Міністрів України, Президент України визначає кандидата на посаду Прем'єр-міністра України, якому доручає у тридцятиденний строк внести до Палати депутатів пропозиції щодо персонального складу Кабінету Міністрів України та Програму діяльності Кабінету Міністрів України.

У разі якщо у десятиденний строк після внесення відповідно до частини четвертої цієї статті пропозицій Палата депутатів не затвердила персональний склад Кабінету Міністрів України і Програму діяльності Кабінету Міністрів України, Президент України розпускає Палату

Стаття 115. Кабінет Міністрів України складає повноваження перед новообраною Верховною Радою України.

Прем'єр-міністр України, інші члени Кабінету Міністрів України мають право заявити Верховній Раді України про свою відставку.

Відставка Прем'єр-міністра України, прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України мають наслідком відставку всього складу Кабінету Міністрів України. У цих випадках Верховна Рада України здійснює формування нового складу Кабінету Міністрів України у строки і в порядку, що визначені цією Конституцією.

Кабінет Міністрів України, який склав повноваження перед новообраною Верховною Радою України або відставку якого прийнято Верховною Радою України, продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новосформованого Кабінету Міністрів України.

Стаття 116. Кабінет Міністрів України:

1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод

депутатів і призначає позачергові вибори народних депутатів.

Стаття 129

Кабінет Міністрів України заявляє про відставку перед новообраною Палатою депутатів на її першому засіданні.

Ухвалення Палатою депутатів рішення про недовіру Кабінету Міністрів України має наслідком відставку Кабінету Міністрів України.

Прем'єр-міністр України має право заявити Палаті депутатів про свою відставку. У такому випадку рішення щодо відставки Прем'єр-міністра України ухвалюється Палатою депутатів.

Ухвалення Палатою депутатів рішення про відставку Прем'єр-міністра України має наслідком відставку всього складу Кабінету Міністрів України.

Віце-прем'єр-міністр України, міністр має право заявити Прем'єр-міністру України про свою відставку.

У разі відставки Кабінету Міністрів України формування нового складу Кабінету Міністрів України здійснюється у порядку та строки, визначені статтею 128 Конституції України.

Кабінет Міністрів України у разі його відставки здійснює повноваження до ухвалення Палатою депутатів рішення про затвердження персонального складу Кабінету Міністрів України.

людини і громадянина;

3) забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

5) забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону;

6) розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

8) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

9) спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

9¹) утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

9²) призначає на посади та звільняє з посад за

Стаття 130

Прем'єр-міністр України, Віце-прем'єр-міністр України, міністр не може бути сенатором, обіймати посаду судді, іншу державну посаду, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Стаття 131

Кабінет Міністрів України:

1) утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

2) призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Кабінету Міністрів України;

3) скасовує акти міністерств, інших центральних органів виконавчої влади;

4) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України та законами.

поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України;

10) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

Стаття 117. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем'єр-міністр України.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації в порядку, встановленому законом.

Стаття 118. Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Особливості здійснення виконавчої влади у містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Склад місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій.

Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Стаття 132

Кабінет Міністрів України ухвалює рішення на засіданнях більшістю від персонального складу шляхом голосування.

Кабінет Міністрів України в межах повноважень видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Нормативно-правові акти міністерств, інших центральних органів виконавчої влади підлягають державній реєстрації в порядку, встановленому законом.

Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні радам у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними чи обласними радами.

Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України, або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Обласна чи районна рада може висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь.

Якщо недовіру голові районної чи обласної державної адміністрації висловили дві третини депутатів від складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації.

Стаття 119. Місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують:

1) виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших

органів виконавчої влади;

2) законність і правопорядок; додержання прав і свобод громадян;

3) виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку;

4) підготовку та виконання відповідних обласних і районних бюджетів;

5) звіт про виконання відповідних бюджетів та програм;

6) взаємодію з органами місцевого самоврядування;

7) реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень.

Стаття 120. Члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади не мають права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Організація, повноваження і порядок діяльності Кабінету Міністрів України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади визначаються Конституцією і законами України.

Стаття 133

Організація, повноваження і порядок діяльності Кабінету Міністрів України, міністерств, інших органів виконавчої влади визначаються Конституцією України та законами.

**Розділ VII
ПРОКУРАТУРА**

Стаття 121. Прокуратура України становить єдину систему, на яку покладаються:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;
- 5) нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами.

Стаття 122. Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який призначається на посаду та звільняється з посади за згодою Верховної Ради України Президентом України. Верховна Рада України може висловити недовіру Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади.

**Розділ VII
СУДИ І ПРАВОСУДДЯ**

Стаття 134

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами.

Делегування функції правосуддя, привласнення цієї функції іншими органами або посадовими особами не допускаються.

Створення надзвичайних або особливих судів забороняється.

Народ бере участь у здійсненні правосуддя через виборних мирових суддів, а також присяжних.

Стаття 135

Судові рішення ухвалюються іменем України та є обов'язковими до виконання на всій території України.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають в Україні. Суди не можуть ухвалювати рішення на виконання повноважень інших органів чи посадових осіб, крім випадків, визначених законом.

З метою захисту прав і свобод у сфері приватно-правових відносин можуть утворюватися третейські суди та інші органи добровільного врегулювання спорів.

Стаття 136

Система судів загальної юрисдикції в Україні

Строк повноважень Генерального прокурора України - п'ять років.

Стаття 123. Організація і порядок діяльності органів прокуратури України визначаються законом.

Р о з д і л VIII П РАВОСУД Д Я

Стаття 124. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних.

Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України.

Стаття 125. Система судів загальної юрисдикції в

будується за принципами спеціалізації, територіальності та інстанційності.

Верховний Суд України є вищою судовою інстанцією, що забезпечує однакове застосування норм права усіма судами загальної юрисдикції.

Судами касаційної інстанції в системі судів загальної юрисдикції є вищі спеціалізовані суди.

Відповідно до закону діють апеляційні та місцеві суди.

Суд не може виконувати функції різних інстанцій в одній справі.

Засади, порядок утворення судів і визначення судових округів встановлюються законом.

У громадах у визначених законом випадках та порядку правосуддя здійснюється виборними мировими судьями. Вимоги до мирового судді, порядок його обрання, звільнення, умови діяльності встановлюються законом.

Стаття 137

Судочинство провадиться одноособово суддею, колегією суддів чи судом присяжних.

Основними засадами судочинства є:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність усіх учасників судового процесу перед

законом і судом;

Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України.

Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Відповідно до закону діють апеляційні та місцеві суди.

Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

Стаття 126. Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України.

Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку судом.

Судді обіймають посади безстроково, крім суддів Конституційного Суду України та суддів, які призначаються на посаду судді вперше.

Суддя звільняється з посади органом, що його обрав або призначив, у разі:

- 1) закінчення строку, на який його обрано чи призначено;
- 2) досягнення суддею шістдесяти п'яти років;
- 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 4) порушення суддею вимог щодо несумісності;

4) змагальність сторін та право надавати суду докази і доводити їх обґрунтованість;

5) гласність і публічність судового процесу;

6) розумні строки розгляду справ;

7) забезпечення права на апеляційний перегляд судового рішення, а також на касаційне оскарження судового рішення, крім установлених законом випадків;

8) обов'язковість судових рішень.

В окремих юрисдикціях законом можуть бути визначені додаткові засади судочинства.

Стаття 138

Судді при здійсненні правосуддя є незалежними.

Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Незалежність суддів гарантується Конституцією України та законами.

Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів. Видатки на утримання судів у Державному бюджеті України визначаються окремо для кожного суду.

За неповагу до суду винні особи притягаються до юридичної відповідальності.

Стаття 139

Суддям гарантується недоторканність – суддя не може бути без згоди Сенату затриманий чи заарештований.

Суддя суду загальної юрисдикції може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності.

5) порушення суддею присяги;
 6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
 7) припинення його громадянства;
 8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
 9) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Повноваження судді припиняються у разі його смерті.

Держава забезпечує особисту безпеку суддів та їхніх сімей.

Стаття 127. Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні.

Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою.

Судьями спеціалізованих судів можуть бути особи, які

Держава забезпечує особисту безпеку суддів та членів їх сімей.

Стаття 140

Судді мають право на суддівське самоврядування, що здійснюється відповідно до закону.

Захист професійних інтересів суддів здійснюється у встановленому законом порядку.

Стаття 141

Суддя призначається безстроково.

На посаду судді може бути призначений за результатами конкурсу громадянин України, не молодший двадцяти семи років, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, пройшов підготовку для роботи суддею у закладі спеціальної підготовки суддів та склав кваліфікаційний іспит.

Додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу та їх фахового рівня встановлюються законом.

Судді не можуть належати до політичних партій, професійних спілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-яку іншу державну посаду, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Стаття 142

мають фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. Ці судді відправляють правосуддя лише у складі колегій суддів.

Додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом.

Захист професійних інтересів суддів здійснюється в порядку, встановленому законом.

Стаття 128. Перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України. Всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України, обираються Верховною Радою України безстроково, в порядку, встановленому законом.

Голова Верховного Суду України обирається на посаду та звільняється з посади шляхом таємного голосування Пленумом Верховного Суду України в порядку, встановленому законом.

Стаття 129. Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону.

Судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних.

Основними засадами судочинства є:

1) законність;

Суддів Верховного Суду України та суддів вищих спеціалізованих судів призначає на посади і звільняє з посад Сенат за поданням Вищої ради юстиції України, суддів інших судів призначає на посади та звільняє з посад Президент України за поданням Вищої ради юстиції України в порядку, встановленому законом.

Голови судів та їх заступники обираються на посади зі складу суддів відповідного суду та звільняються з посад зборами суддів цього суду шляхом таємного голосування.

Стаття 143

Суддя звільняється з посади в разі:

- 1) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 2) порушення суддею вимог щодо несумісності;
- 3) порушення суддею присяги;
- 4) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;
- 5) припинення його громадянства;
- 6) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Повноваження судді припиняються в разі:

- 1) досягнення суддею шістдесяти п'яти років;
- 2) смерті судді, набрання законної сили судовим рішенням про визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим.

Повноваження судді можуть бути зупинені Вищою радою юстиції України в разі обвинувачення його у

2) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;

3) забезпечення доведеності вини;

4) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;

5) підтримання державного обвинувачення в суді прокурором;

6) забезпечення обвинуваченому права на захист;

7) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;

8) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом;

9) обов'язковість рішень суду.

Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій.

За неповагу до суду і судді винні особи притягаються до юридичної відповідальності.

Стаття 130. Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє суддівське самоврядування.

вчиненні злочину або для усунення порушення вимог щодо несумісності.

Стаття 144

Вища рада юстиції України:

- 1) вносить подання про призначення на посади суддів;
- 2) вносить подання про звільнення з посад суддів у випадках, передбачених частиною першою статті 143 Конституції України;
- 3) припиняє повноваження суддів у випадках, передбачених частиною другою статті 143 Конституції України;
- 4) приймає рішення про зупинення повноважень суддів у випадках, передбачених частиною третьою статті 143 Конституції України;
- 5) приймає рішення про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Вища рада юстиції України складається з шістнадцяти членів. З'їзд суддів України призначає вісім членів Вищої ради юстиції України, Президент України та Сенат призначають по чотири члени Вищої ради юстиції України.

Члени Вищої ради юстиції України здійснюють свої повноваження на постійній основі і не можуть обіймати посади судді, прокурора чи займатися адвокатською практикою.

Питання, що належать до повноважень Вищої ради

Стаття 131. В Україні діє Вища рада юстиції, до відання якої належить:

- 1) внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;
- 2) прийняття рішення стосовно порушення судьями і прокурорами вимог щодо несумісності;
- 3) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Вища рада юстиції складається з двадцяти членів. Верховна Рада України, Президент України, з'їзд суддів України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ призначають до Вищої ради юстиції по три члени, а всеукраїнська конференція працівників прокуратури - двох членів Вищої ради юстиції.

До складу Вищої ради юстиції входять за посадою Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України.

юстиції України, розглядаються на її пленарних засіданнях, засіданнях Кваліфікаційної комісії суддів та Дисциплінарної комісії суддів, що створюються у Вищій раді юстиції України з числа її членів.

У пленарних засіданнях Вищої ради юстиції України, засіданнях Кваліфікаційної комісії суддів та Дисциплінарної комісії суддів можуть брати участь Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України.

Організація і порядок діяльності Вищої ради юстиції України визначаються законом.

Стаття 145

Підтримання державного обвинувачення в суді покладається на прокуратуру України.

Прокуратура України також здійснює:

- 1) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;
- 2) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 3) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який призначається на посаду Президентом України за згодою Сенату.

	<p>Генеральний прокурор України звільняється з посади Президентом України з підстав, визначених законом.</p> <p>Організація і порядок діяльності прокуратури України визначаються законом.</p>
	<p style="text-align: center;">Розділ VIII КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ</p> <p>Стаття 146 Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.</p> <p>Організація і порядок діяльності Конституційного Суду України, процедура розгляду ним справ визначаються Конституцією України та законом.</p> <p>Стаття 147 Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України.</p> <p>Суддя Конституційного Суду України призначається на посаду за поданням Президента України рішенням Сенату, що ухвалюється не менш як двома третинами від його загального складу, строком на дев'ять років без права бути призначеним повторно.</p> <p>Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, якому на день призначення виповнилося сорок років і який має вищу юридичну освіту і стаж практичної, наукової або педагогічної роботи у галузі права не менш як п'ятнадцять років та володіє</p>

державною мовою.

Голова Конституційного Суду України та його заступник обираються пленумом Конституційного Суду України із складу суддів Конституційного Суду України шляхом таємного голосування строком на три роки без права бути обраним повторно.

Стаття 148

Суддя Конституційного Суду України набуває повноважень з дня складення ним присяги на пленумі Конституційного Суду України. Суддя Конституційного Суду України має припинити членство у політичній партії, іншому об'єднанні громадян перед складенням присяги.

Суддя Конституційного Суду України складає таку присягу:

"Урочисто присягаю чесно і сумлінно виконувати повноваження судді Конституційного Суду України, здійснювати правову охорону Конституції України, забезпечувати її верховенство, поважати і захищати права і свободи людини і громадянина, приймати рішення незалежно і неупереджено".

Стаття 149

Судді Конституційного Суду України при виконанні своїх повноважень є незалежними і підкоряються лише Конституції України. На суддів Конституційного Суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, вимоги щодо несумісності та підстави

звільнення з посади, припинення повноважень, передбачені статтями 138, 139, 141 і 143 Конституції України.

Суддя Конституційного Суду України звільняється з посади Сенатом за поданням Президента України в разі закінчення строку, на який його було призначено, та з підстав, визначених частиною першою статті 143 Конституції України. Рішення про звільнення з посади судді Конституційного Суду України з підстав, визначених пунктами 2, 3 частини першої статті 143 Конституції України, ухвалюється Сенатом не менш як двома третинами від його загального складу.

У випадках, передбачених частиною другою статті 143 Конституції України, повноваження судді Конституційного Суду України припиняються з дня, наступного за днем настання відповідних обставин.

Стаття 150

Конституційний Суд України за поданням Президента України, Кабінету Міністрів України, не менш як тридцяти народних депутатів або десяти senatorів, Верховного Суду України приймає рішення про:

- 1) офіційне тлумачення Конституції України;
- 2) відповідність Конституції України (конституційність) законів України та актів палат Національних Зборів України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України.

Конституційний Суд України за конституційною скаргою особи ухвалює рішення щодо відповідності

Конституції України (конституційності) закону, на основі якого судом загальної юрисдикції ухвалено остаточне рішення, що стосується конституційних прав і свобод цієї особи, якщо вона вважає, що закон, який було застосовано при вирішенні цієї справи, суперечить Конституції України.

Стаття 151

Закони, інші акти визнаються Конституційним Судом України неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, прийняття або набуття ними чинності.

Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня офіційного оприлюднення рішень Конституційного Суду України про їх неконституційність.

Стаття 152

Конституційний Суд України за поданням Президента України, Кабінету Міністрів України, Палати депутатів чи Сенату дає висновки про відповідність Конституції України (конституційність) міжнародних договорів, що вносяться до Національних Зборів України для надання згоди на їх обов'язковість.

Конституційний Суд України за поданням Президента України, Палати депутатів чи Сенату дає

висновки про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум.

Конституційний Суд України за поданням Сенату дає висновок щодо додержання встановленої статтею 124 Конституції України процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Конституційний Суд України за поданням Президента України дає висновок щодо порушень Конституції України Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Стаття 153

Питання, що належать до повноважень Конституційного Суду України, розглядаються пленумом Конституційного Суду України і на засіданнях його палат. Обидві палати Конституційного Суду України утворюються пленумом Конституційного Суду України у складі дев'яти суддів Конституційного Суду України кожна.

На засіданнях палат Конституційного Суду України розглядаються конституційні скарги осіб.

Стаття 154

Рішення та висновки Конституційного Суду України є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Розділ ІХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Стаття 132. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Стаття 133. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

До складу України входять: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь.

Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України.

Розділ ІХ
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ
ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЛАДИ

Стаття 155

Місцеве самоврядування є правом і спроможністю жителів громад здійснювати в інтересах місцевого населення регулювання і управління суспільними справами місцевого значення в межах, визначених Конституцією України і законами.

Громадою є адміністративно-територіальна одиниця, зазначена в абзаці другому частини третьої статті 3 Конституції України, та сукупність громадян України, які проживають на її території.

До складу громади не можуть входити інші громади.

Місцеве самоврядування здійснюється в межах адміністративно-територіальних одиниць.

Місцеве самоврядування здійснюється жителями громад як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування – власні представницькі органи місцевого самоврядування, голів громад, представницькі органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси громад, та їх виконавчі органи.

Стаття 156

Представницьким органом місцевого самоврядування громади є рада громади.

Р о з д і л Х
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

Стаття 134. Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених Конституцією України, вирішує питання, віднесені до її відання.

Стаття 135. Автономна Республіка Крим має Конституцію Автономної Республіки Крим, яку приймає Верховна Рада Автономної Республіки Крим та затверджує Верховна Рада України не менш як половиною від конституційного складу Верховної Ради України.

Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим не можуть суперечити Конституції і законам України та приймаються відповідно до Конституції України, законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України та на їх виконання.

Стаття 136. Представницьким органом Автономної Республіки Крим є Верховна Рада Автономної Республіки

Депутати ради громади обираються строком на чотири роки жителями громади, які мають право голосу, на прямих виборах на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування. Депутатом ради громади може бути обраний житель цієї громади, який має право голосу.

Голова громади головує на засіданнях ради громади, очолює виконавчий орган ради громади, який формується за його поданням радою громади.

Голова громади обирається на строк повноважень ради громади жителями громади, які мають право голосу, на прямих виборах на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування. Головою громади може бути обраний житель цієї громади, який має право голосу.

Порядок формування і повноваження рад громад та їх виконавчих органів, статус голів громад, депутатів рад громад визначаються Конституцією України та законами.

Стаття 157

Громади безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування відповідно до закону затверджують статут громади, управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують місцеві бюджети і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки, збори, обов'язкові платежі; забезпечують проведення місцевих

Крим.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень приймає рішення та постанови, які є обов'язковими до виконання в Автономній Республіці Крим.

Урядом Автономної Республіки Крим є Рада міністрів Автономної Республіки Крим. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою Автономної Республіки Крим за погодженням із Президентом України.

Повноваження, порядок формування і діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією України та законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її компетенції.

Правосуддя в Автономній Республіці Крим здійснюється судами, що належать до єдиної системи судів України.

Стаття 137. Автономна Республіка Крим здійснює нормативне регулювання з питань:

- 1) сільського господарства і лісів;
- 2) меліорації і кар'єрів;
- 3) громадських робіт, ремесел та промислів; благодійництва;
- 4) містобудування і житлового господарства;

референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації та установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують у межах закону інші питання, які не вилучені зі сфери їх компетенції і вирішення яких не покладено на інший орган.

Громади безпосередньо або через утворені ними ради можуть ухвалювати в межах своєї компетенції для більш ефективної реалізації спільні рішення.

Рада громади міста вирішує питання організації управління районами у місті.

Рада громади має право в порядку, передбаченому законом, передавати за договором окремі свої повноваження іншим радам.

Стаття 158

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є нерухоме і рухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що перебувають у комунальній власності.

Громади можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування, утримання підприємств, організацій і установ, що є в комунальній власності, створювати для цього відповідні органи і служби.

Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве

- 5) туризму, готельної справи, ярмарків;
- 6) музеїв, бібліотек, театрів, інших закладів культури, історико-культурних заповідників;
- 7) транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів;
- 8) мисливства, рибальства;
- 9) санітарної і лікарняної служб.

З мотивів невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України Президент України може зупинити дію цих нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності.

Стаття 138. До відання Автономної Республіки Крим належить:

- 1) призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим;
- 2) організація та проведення місцевих референдумів;
- 3) управління майном, що належить Автономній Республіці Крим;
- 4) розроблення, затвердження та виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової і бюджетної політики України;
- 5) розроблення, затвердження та реалізація програм

самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень державних органів, компенсуються державою.

Стаття 159

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси громад, є районні, обласні ради, їх виконавчі комітети.

Депутати районної, обласної ради обираються строком на чотири роки на прямих виборах жителями громад, які мають право голосу, в межах відповідно району, області на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування.

Депутатом районної, обласної ради може бути обраний житель громади в межах відповідно району, області, який має право голосу.

Районна, обласна рада затверджує відповідно районний, обласний бюджет, районні, обласні програми соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони довкілля та контролює їх виконання; здійснює відповідно до закону управління об'єктами спільної власності громад; вирішує відповідно до закону питання щодо використання природних ресурсів місцевого значення; ухвалює рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; вирішує питання розвитку закладів освіти, культури, охорони здоров'я;

Автономній Республіці Крим з питань соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони довкілля - відповідно до загальнодержавних програм;

6) визнання статусу місцевостей як курортів; встановлення зон санітарної охорони курортів;

7) участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;

8) забезпечення функціонування і розвитку державної та національних мов і культур в Автономній Республіці Крим; охорона і використання пам'яток історії;

9) участь у розробленні та реалізації державних програм повернення депортованих народів;

10) ініціювання введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або в окремих її місцевостях.

Законами України Автономній Республіці Крим можуть бути делеговані також інші повноваження.

Стаття 139. В Автономній Республіці Крим діє Представництво Президента України, статус якого визначається законом України.

Р о з д і л Х І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

ухвалює рішення щодо забезпечення охорони правопорядку та громадської безпеки; ініціює введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації у відповідних місцевостях; вирішує інші питання, віднесені законами до її повноважень.

Районна, обласна рада також здійснює повноваження, передані їй за договором радою громади в порядку, передбаченому законом.

Районна, обласна рада обирає зі свого складу голову відповідної ради, формує виконавчий комітет ради, який очолює призначений радою голова виконавчого комітету.

Порядок формування і повноваження районних, обласних рад та їх виконавчих комітетів визначаються Конституцією України та законами.

Стаття 160

Органи місцевого самоврядування мають право взаємодіяти при здійсненні повноважень, створювати на добровільних засадах для виконання спільних завдань об'єднання органів місцевого самоврядування, статус яких визначається законом.

Органи місцевого самоврядування мають право на умовах, передбачених законом, здійснювати транскордонне співробітництво з органами місцевого самоврядування інших держав.

Стаття 161

Органам місцевого самоврядування можуть бути

Стаття 140. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад.

Сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Стаття 141. До складу сільської, селищної, міської, районної, обласної ради входять депутати, які обираються

делеговані відповідно до закону окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих делегованих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету в установленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, зборів, обов'язкових платежів, передає з цією метою органам місцевого самоврядування об'єкти державної власності.

Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними делегованих повноважень органів виконавчої влади підконтрольні в межах, визначених законом, відповідним органам виконавчої влади.

Стаття 162

Органи місцевого самоврядування приймають акти, які є обов'язковими до виконання в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Дія актів органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції України, законам зупиняється главою державної адміністрації з одночасним зверненням до суду.

Стаття 163

До відання Автономної Республіки Крим належить:

1) проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим;

2) управління об'єктами державної власності,

жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Територіальні громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування обирають строком на чотири роки відповідно сільського, селищного та міського голову, який очолює виконавчий орган ради та головує на її засіданнях.

Статус голів, депутатів і виконавчих органів ради та їхні повноваження, порядок утворення, реорганізації, ліквідації визначаються законом.

Голова районної та голова обласної ради обираються відповідною радою і очолюють виконавчий апарат ради.

Стаття 142. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби.

спільної власності громад у межах, визначених законом;

3) розроблення, затвердження та виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової і бюджетної політики України;

4) розроблення, затвердження та виконання програм Автономної Республіки Крим з питань соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони довкілля – відповідно до державних програм;

5) визнання статусу місцевостей як курортів; установа зон санітарної охорони курортів;

6) участь у забезпеченні прав громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;

7) забезпечення функціонування і розвитку державної та національних мов і культур в Автономній Республіці Крим; охорона і використання пам'яток історії;

8) участь у розробленні та реалізації державних програм повернення депортованих народів;

9) ініціювання введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або в окремих її місцевостях.

До відання Автономної Республіки Крим законами можуть бути віднесені інші питання.

Автономна Республіка Крим має Конституцію Автономної Республіки Крим, яка приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим та затверджується законом.

Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

Стаття 143. Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

Обласні та районні ради затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів та контролюють їх виконання; затверджують районні і обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів,

Стаття 164

Представницьким органом Автономної Республіки Крим є Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень приймає рішення та постанови, що є обов'язковими до виконання в Автономній Республіці Крим.

Депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим обираються строком на чотири роки на прямих виборах жителями громад у межах Автономної Республіки Крим, які мають право голосу, на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування. Депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим може бути обраний житель відповідної громади в межах Автономної Республіки Крим, який має право голосу.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим і Рада міністрів Автономної Республіки Крим в межах повноважень здійснюють регулювання з питань:

- 1) сільського господарства і лісів;
- 2) меліорації і кар'єрів;
- 3) громадських робіт, ремесел та промислів; благодійництва;
- 4) містобудування і житлового господарства;
- 5) транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів;
- 6) музеїв, бібліотек, театрів, інших закладів культури, історико-культурних заповідників;

залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, та контролюють їх виконання; вирішують інші питання, віднесені законом до їхньої компетенції.

Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності.

Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади.

Стаття 144. Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду.

- 7) туризму, готельної справи, ярмарків;
- 8) мисливства, рибальства;
- 9) санітарної і лікувальної служб;
- 10) інших питань, передбачених законами.

Урядом Автономної Республіки Крим є Рада міністрів Автономної Республіки Крим. Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Порядок формування і діяльності, повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією України та законами, а також рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її повноважень.

Стаття 165

Акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим приймаються відповідно до Конституції України, законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та на їх виконання.

Дія актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим з мотивів невідповідності Конституції України, законам зупиняється главою державної адміністрації в Автономній Республіці Крим з одночасним зверненням до суду.

Стаття 145. Права місцевого самоврядування захищаються в судовому порядку.

Стаття 146. Інші питання організації місцевого самоврядування, формування, діяльності та відповідальності органів місцевого самоврядування визначаються законом.

Стаття 166

В Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві, містах, що прирівняні за статусом до області, діють глави державних адміністрацій, які призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України.

Глава державної адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці:

1) здійснює контроль за додержанням Конституції України, законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України територіальними підрозділами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами;

2) забезпечує взаємодію територіальних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування;

3) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України та законами.

Глава державної адміністрації в Автономній Республіці Крим здійснює повноваження, передбачені частиною другою цієї статті, також стосовно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та їх актів.

Глави державних адміністрацій для забезпечення здійснення своїх повноважень можуть утворювати представництва в районах та містах.

Порядок діяльності глав державних адміністрацій визначається Конституцією України та законами.

Р о з д і л XII

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

Стаття 147. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Стаття 148. Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України.

Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України.

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою.

Суддя Конституційного Суду України призначається на дев'ять років без права бути призначеним на повторний строк.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України шляхом таємного голосування лише на один трирічний строк.

Стаття 149. На суддів Конституційного Суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, підстави щодо звільнення з посади, передбачені статтею 126 цієї Конституції, та вимоги щодо несумісності, визначені в частині другій статті 127 цієї Конституції.

Стаття 150. До повноважень Конституційного Суду України належить:

1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність):

законів та інших правових актів Верховної Ради України;

актів Президента України;

актів Кабінету Міністрів України;

правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Ці питання розглядаються за зверненнями: Президента України; не менш як сорока п'яти народних депутатів України; Верховного Суду України; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

З питань, передбачених цією статтею, Конституційний Суд України ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Стаття 151. Конституційний Суд України за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів України дає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

За зверненням Верховної Ради України Конституційний Суд України дає висновок щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Стаття 152. Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку.

<p>Стаття 153. Порядок організації і діяльності Конституційного Суду України, процедура розгляду ним справ визначаються законом.</p>	
<p style="text-align: center;">Розділ XIII ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ</p> <p>Стаття 154. Законопроект про внесення змін до Конституції України може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України або не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.</p> <p>Стаття 155. Законопроект про внесення змін до Конституції України, крім розділу I "Загальні засади", розділу III "Вибори. Референдум" і розділу XIII "Внесення змін до Конституції України", попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України.</p> <p>Стаття 156. Законопроект про внесення змін до розділу I "Загальні засади", розділу III "Вибори. Референдум" і розділу XIII "Внесення змін до Конституції</p>	<p style="text-align: center;">Розділ X ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ</p> <p>Стаття 167 Законопроект про внесення змін до Конституції України або про нову редакцію Конституції України може бути поданий до Національних Зборів України спільним поданням народних депутатів та senatorів, які становлять не менш як третину від загального складу кожної палати, або за народною ініціативою на вимогу не менш як півтора мільйона громадян України, які мають право голосу.</p> <p>Стаття 168 Законопроект про внесення змін до Конституції України або про нову редакцію Конституції України розглядається Палатою депутатів і попередньо приймається не менш як двома третинами від її загального складу. У разі прийняття постатейно і в цілому не менш як двома третинами від загального складу Палати депутатів законопроект передається до Сенату. У разі схвалення законопроекту протягом дев'яноста днів Сенатом не менш як двома третинами від його загального складу Президент України ухвалює рішення про призначення всеукраїнського референдуму з прийняття</p>

України" подається до Верховної Ради України Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, затверджується всеукраїнським референдумом, який призначається Президентом України.

Повторне подання законопроекту про внесення змін до розділів I, III і XIII цієї Конституції з одного й того самого питання можливе лише до Верховної Ради України наступного скликання.

Стаття 157. Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Стаття 158. Законопроект про внесення змін до Конституції України, який розглядався Верховною Радою України, і закон не був прийнятий, може бути поданий до Верховної Ради України не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо цього законопроекту.

Верховна Рада України протягом строку своїх повноважень не може двічі змінювати одні й ті самі положення Конституції України.

відповідного конституційного закону. Такий референдум може бути проведений не раніше ніж через дев'яносто днів і не пізніше ніж через рік після схвалення законопроекту Сенатом.

Стаття 169

Конституційний закон протягом трьох днів після прийняття у порядку, визначеному статтею 168 Конституції України, підписує та офіційно опубліковує Президент України.

Конституційний закон набуває чинності через п'ятнадцять днів після його офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Стаття 170

Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Розділ XI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 171

28 червня є державним святом – Днем Конституції України.

Стаття 159. Законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 цієї Конституції.

**Р о з д і л XIV
ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 160. Конституція України набуває чинності з дня її прийняття.

Стаття 161. День прийняття Конституції України є державним святом - Днем Конституції України.

**Р о з д і л XV
ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ**

1. Закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції України.

2. Верховна Рада України після прийняття Конституції

**Розділ XII
ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ**

1. Закони та інші нормативно-правові акти, прийняті до набуття чинності цією редакцією Конституції України (далі – ця Конституція), є чинними у частині, що не суперечить цій Конституції.

2. Верховна Рада України, обрана у 2007 році, з дня набуття чинності цією Конституцією здійснює повноваження Палати депутатів та Сенату.

Перші вибори народних депутатів та сенаторів проводяться не пізніше як у шестимісячний строк від дня набуття чинності цією Конституцією.

України здійснює повноваження, передбачені цією Конституцією.

Чергові вибори до Верховної Ради України проводяться у березні 1998 року.

3. Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю жовтня 1999 року.

4. Президент України протягом трьох років після набуття чинності Конституцією України має право видавати схвалені Кабінетом Міністрів України і скріплені підписом Прем'єр-міністра України укази з економічних питань, не врегульованих законами, з одночасним поданням відповідного законопроекту до Верховної Ради України в порядку, встановленому статтею 93 цієї Конституції.

Такий указ Президента України вступає в дію, якщо протягом тридцяти календарних днів з дня подання законопроекту (за винятком днів міжсесійного періоду) Верховна Рада України не прийме закон або не відхилить поданий законопроект більшістю від її конституційного складу, і діє до набрання чинності законом, прийнятим Верховною Радою України з цих питань.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини з дня набуття чинності цією Конституцією продовжує свої повноваження та набуває статусу Уповноваженого Національних Зборів України з прав людини з дня відкриття першої сесії Палати депутатів, обраної на перших виборах народних депутатів, та здійснює повноваження до закінчення строку, на який його було призначено, або до припинення його повноважень чи звільнення.

3. Під час перших виборів сенаторів в Автономній Республіці Крим, областях, місті Києві утворюються по три територіальні одномандатні виборчі округи з приблизно однаковою кількістю виборців.

Між обраними від Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва сенаторів проводиться жеребкування, за результатами якого визначається черговість їх ротації.

4. Президент України з дня набуття чинності цією Конституцією здійснює повноваження, визначені цією Конституцією.

Чергові вибори Президента України проводяться 17 січня 2010 року.

5. Кабінет Міністрів України складає повноваження перед Палатою депутатів, обраною на перших виборах народних депутатів.

Новий персональний склад Кабінету Міністрів України формується відповідно до цієї Конституції.

5. Кабінет Міністрів України формується відповідно до цієї Конституції протягом трьох місяців після набуття нею чинності.

6. Конституційний Суд України формується відповідно до цієї Конституції протягом трьох місяців після набуття нею чинності. До створення Конституційного Суду України тлумачення законів здійснює Верховна Рада України.

7. Голови місцевих державних адміністрацій після набуття чинності цією Конституцією набувають статусу голів місцевих державних адміністрацій згідно зі статтею 118 цієї Конституції, а після обрання голів відповідних рад складають повноваження голів цих рад.

8. Сільські, селищні, міські ради та голови цих рад після набуття чинності Конституцією України здійснюють визначені нею повноваження до обрання нового складу цих рад у березні 1998 року.

6. Судді Конституційного Суду України продовжують здійснювати свої повноваження до звільнення з посад, припинення повноважень відповідно до цієї Конституції.

Конституційний Суд України з дня набуття чинності цією Конституцією продовжує здійснювати повноваження з вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційності) правових актів Верховної Ради України, прийнятих до набуття чинності цією Конституцією.

7. Вищий цивільний суд України, Вищий кримінальний суд України утворюються протягом шести місяців від дня набуття чинності цією Конституцією.

8. Судді судів загальної юрисдикції, призначені на посаду професійного судді вперше до набуття чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження до закінчення строку, на який їх призначено. Далше їх призначення безстроково на посади суддів здійснюється відповідно до цієї Конституції, до них не застосовуються вимоги, встановлені частиною другою статті 141 цієї Конституції щодо проходження підготовки для роботи на посаді судді у закладі спеціальної підготовки суддів та складення кваліфікаційного іспиту.

9. Глави державних адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві призначаються на посади згідно з цією Конституцією.

10. Протягом п'яти років після набуття чинності цією Конституцією не можуть бути ліквідовані Вінницька,

Районні та обласні ради, обрані до набуття чинності цією Конституцією, здійснюють визначені нею повноваження до сформування нового складу цих рад відповідно до Конституції України.

Районні в містах ради та голови цих рад після набуття чинності цією Конституцією здійснюють свої повноваження відповідно до закону.

9. Прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів та функцію попереднього слідства - до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів, та до сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування.

10. До прийняття законів, що визначають особливості здійснення виконавчої влади в містах Києві та Севастополі відповідно до статті 118 цієї Конституції, виконавчу владу в цих містах здійснюють відповідні державні адміністрації.

11. Частина перша статті 99 цієї Конституції

Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області.

Селища з дня набуття чинності цією Конституцією є містечками.

Протягом десяти років від дня набуття чинності цією Конституцією для позначення відповідних громад, місця проживання, місця перебування осіб, адрес можуть використовуватися як поняття "містечко", так і поняття "селище".

11. Сільські, селищні, міські ради та сільські, селищні, міські голови, районні та обласні ради, Верховна Рада Автономної Республіки Крим після набуття чинності цією Конституцією здійснюють визначені нею повноваження до обрання депутатів сільських, містечкових, міських, районних, обласних рад та голів громад, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим на виборах, які проводяться у дев'ятимісячний строк від дня набуття чинності цією Конституцією.

Утворення виконавчих комітетів районних, обласних, Київської та Севастопольської міських рад та ліквідація місцевих державних адміністрацій здійснюється новообраними районними, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

Районні та обласні, Київська та Севастопольська

вводиться в дію після введення національної грошової одиниці - гривні.

12. Верховний Суд України і Вищий арбітражний суд України здійснюють свої повноваження відповідно до чинного законодавства України до сформування системи судів загальної юрисдикції в Україні відповідно до статті 125 цієї Конституції, але не довше ніж п'ять років.

Судді всіх судів в Україні, обрані чи призначені до дня набуття чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження згідно з чинним законодавством до закінчення строку, на який вони обрані чи призначені.

Судді, повноваження яких закінчилися в день набуття чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження протягом одного року.

13. Протягом п'яти років після набуття чинності цією Конституцією зберігається існуючий порядок арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також порядок проведення огляду та обшуку житла або іншого володіння особи.

міські, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації здійснюють свої повноваження до утворення виконавчих комітетів відповідними районними, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

У день утворення виконавчих комітетів районних, обласних, Київської та Севастопольської міських рад глави відповідних районних, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій складають свої повноваження перед Президентом України та звільняються ним із посад.

Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим складає свої повноваження перед Президентом України в день призначення на посаду глави державної адміністрації в Автономній Республіці Крим.

Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим ліквідується главою адміністрації в Автономній Республіці Крим.

12. Прокуратура України продовжує здійснювати нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів із цих питань до призначення на посади глав державних адміністрацій, а також функцію попереднього слідства – до сформування системи досудового слідства, але не довше ніж один рік.

13. Вища рада юстиції продовжує здійснювати повноваження до сформування складу Вищої ради юстиції України відповідно до цієї Конституції, але не довше

<p>14. Використання існуючих військових баз на території України для тимчасового перебування іноземних військових формувань можливе на умовах оренди в порядку, визначеному міжнародними договорами України, ратифікованими Верховною Радою України.</p>	<p>дев'яти місяців.</p> <p>14. Використання існуючих військових баз на території України для тимчасового перебування іноземних військових формувань можливо на умовах оренди в порядку, визначеному міжнародними договорами України, ратифікованими Верховною Радою України".</p> <p>II. Цей Закон, затверджений всеукраїнським референдумом, набуває чинності з дня оголошення результатів всеукраїнського референдуму і підлягає невідкладному офіційному опублікуванню за підписом Президента України.</p>
--	---